

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA BIOMEDICÍNSKÉHO INŽENÝRSTVÍ

Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

Analýza problémů prvotního ohledání místa činu

Analysis of the Problems of the Initial Inspection of the Crime Scene

Bakalářská práce

Studijní program: Bezpečnost a ochrana obyvatelstva

Studijní obor: Plánování a řízení krizových situací

Autor bakalářské práce: Tomáš Dlouhý

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Břetislav Čupr

Kladno 2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: **Dlouhý** Jméno: **Tomáš** Osobní číslo: **500094**
Fakulta: **Fakulta biomedicínského inženýrství**
Garantující katedra: **Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva**
Studijní program: **Ochrana obyvatelstva**
Studijní obor: **Plánování a řízení krizových situací**

II. ÚDAJE K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Název bakalářské práce:

Analýza problémů prvotního ohledání místa činu

Název bakalářské práce anglicky:

Analysis of the Problems of the Initial Inspection of the Crime Scene

Pokyny pro vypracování:

Bakalářská práce bude zaměřena na problematiku ohledání místa činu. Teoretická část bude charakterizovat samotný proces a způsoby ohledání místa činu, jeho subjekty a dílčí úkony, související pojmy s touto činností, právní rámec této činnosti v ČR a výsledný způsob zaevidování. Praktická část bakalářské práce pak bude spočívat ve výzkumu formou řízených rozhovorů s příslušníky Policie ČR, rešerše odborné literatury a dále formou dotazníku s počtem 50 respondentů z řad policistů. Dále bude tato část analyzovat problémy vyskytující se v souvislosti s ohledáním místa činu a znehodnocením případných kriminalistických stop, což má za následek negativní vliv na trestní řízení. Provedeným výzkumem budou vyvozeny závěry využitelné v praxi takovým způsobem, aby vedly ke zefektivnění trestního řízení.

Seznam doporučené literatury:

- [1] STRAUS, Jiří a Viktor PORADA, Teorie, metody a metodologie kriminalistiky, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, ISBN 978-80-7380-666-8
- [2] SVOBODA, Ivo, Kriminalistika, Ostrava: Key Publishing, 2016, ISBN 978-80-7418-259-4
- [3] NĚMEC, Miroslav, Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze, Praha: Abook, 2017, ISBN 978-80-906974-0-9

Jméno a příjmení vedoucí(ho) bakalářské práce:

Ing. Břetislav Čupr

Jméno a příjmení konzultanta(ky) bakalářské práce:

Datum zadání bakalářské práce: **14.02.2023**

Platnost zadání bakalářské práce: **20.09.2024**

doc. Mgr. Zdeněk Hon, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. MUDr. Jozef Rosina, Ph.D., MBA
děkan

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem Analýza problémů prvotního ohledání místa činu vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Kladně dne 15.05.2023

.....
Tomáš Dlouhý

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych poděkoval Ing. Břetislavu Čuprovi za vedení mé bakalářské práce, při kterém mi po celou dobu poskytoval cenné rady a konstruktivní připomínky. Dále bych mu také chtěl poděkovat za jeho vstřícnost, ochotu a čas, který práci věnoval.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se soustředí na analýzu ohledání místa činu. Především pak na to, jakým způsobem lze zefektivnit tuto činnost. Teoretická část se věnuje zejména vysvětlení zásadních pojmů, bez kterých se neobejde praktická část. Zahrnuje tedy pojmy jako ohledání, místo činu nebo slovní spojení jako ohledání místa činu či subjekty ohledání místa činu. Praktická část slouží ke zjištění a vyhodnocení, jakým způsobem lze zefektivnit postupy příslušníků PČR. Provedena je formou řízených rozhovorů se dvěma příslušníky PČR a dále formou dotazníku o sto respondentech, taktéž z řad příslušníků PČR, sloužících na různých útvarech. Z provedeného výzkumu plyne, že největší problém je v oblasti školení příslušníků Policie ČR, které neprobíhá tak pravidelně, jak by bylo žádoucí. Kvůli této skutečnosti se pak dopouštějí chyb, které ohroží vyšetřování trestného činu. Autor tak nabízí řešení v podobě pravidelného školení za pomoci modelových situací, kde budou mít možnost své dovednosti zefektivnit. Další problematickou oblastí je pak nízké povědomí veřejnosti, jak se mají na místě činu chovat, aby nenarušili vyšetřování. I zde autor přichází s řešením, které spočívá v mediálním informování veřejnosti. Mohlo by se jednat o krátké video, ve kterém bude ukázáno, jak se chovat nebo by také mohlo jít o graficky zajímavé obrázky, vyobrazující veřejnosti správné a chybné chování. Chybné chování by bylo popsáno, jakým způsobem znemožňuje práci policistům, aby veřejnost pochopila, z jakého důvodu se jedná o nežádoucí chování.

Klíčová slova

ohledání místa činu, Policie ČR, trestný čin, negativní vlivy, subjekty ohledání místa činu

ABSTRACT

This bachelor's thesis focuses on the analysis of the crime scene investigation. Above all, how this activity can be made more efficient. The theoretical part is mainly devoted to the explanation of essential concepts, without which the practical part cannot be done. It therefore includes terms such as inspection, crime scene or phrases such as crime scene inspection or crime scene inspection subjects. The practical part serves to find out and evaluate how the procedures of PCR members can be made more efficient. It was carried out in the form of controlled interviews with two members of the PCR and further in the form of a questionnaire of one hundred respondents, also from among the members of the PCR, serving in various departments. Conducted research shows that the biggest problem is in the field of training of members of the Police of the Czech Republic, which does not take place as regularly as it would be desirable. Because of this fact, they then commit mistakes that jeopardize the investigation of the crime. The author thus offers a solution in the form of regular training with the help of model situations, where they will have the opportunity to make their skills more efficient. Another problematic area is the public's low awareness of how to behave at the crime scene so as not to disturb the investigation. Here, too, the author comes up with a solution that consists in media informing the public. It could be a short video showing how to behave or it could also be graphically interesting pictures, showing the public the right and wrong behavior. Misbehavior would be described in what way it makes it impossible for the police to work, so that the public understands the reason for the undesirable behavior.

Keywords

crime scene inspection, Police of the Czech Republic, crime, negative influences, subjects of crime scene inspection

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Cíle práce a metodika	10
2.1	Cíle práce	10
2.2	Metodika	10
3	Pojem ohledání	12
3.1	Podstata a účel ohledání	12
3.2	Specifické zásady ohledání.....	15
3.2.1	Zásada o řízení ohledání jediným odpovědným vedoucím	15
3.2.2	Zásada o neodkladnosti ohledání.....	16
3.2.3	Zásada o neopakovatelnosti ohledání.....	16
3.2.4	Zásada o nezastupitelnosti ohledání.....	16
3.3	Druhy ohledání.....	17
3.4	Negativní okolnosti ohledání	19
4	Ohledání místa činu.....	21
4.1	Právní rámec v ČR.....	21
4.2	Místo činu	23
4.3	Kriminalistická expertiza.....	24
4.4	Subjekty ohledání místa činu	29
4.4.1	Činnost vybraných subjektů.....	31
4.5	Taktika ohledání místa činu	32
4.5.1	Základní metody poznání.....	32
4.5.2	Příprava na ohledání místa činu	33
4.5.3	Postup při ohledání místa činu	34

5	Dokumentace ze strany PČR.....	39
5.1	Protokol o ohledání místa činu.....	40
5.2	Topografická dokumentace.....	42
5.3	Fotografická dokumentace.....	43
6	Výsledky.....	48
	Rozhovor č. 1.....	49
	Rozhovor č. 2.....	53
	Dotazníkové šetření.....	57
7	Diskuze.....	69
8	Závěr.....	74
9	Seznam použitých zkratk.....	75
10	Seznam použité literatury.....	76
10.1	Literární zdroje.....	76
10.2	Legislativní zdroje.....	78
10.3	Internetové zdroje - zahraniční.....	78
10.4	Internetové zdroje - české.....	78
11	Seznam použitých obrázků.....	81

1 ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je Analýza problémů prvotního ohledání místa činu, kde hlavním záměrem je soustředit se na to, jakým způsobem lze zefektivnit práci příslušníků PČR. Sám autor působí v daném oboru a ohledání místa činu je standardní činností, kterou jako policista provádí. Proto se také rozhodl věnovat tomuto tématu. Z praxe autor ví, že některé případy se nepodařilo uzavřít z důvodu nedostatečných důkazů. Není však jasné, zda důkazy byly nedostatečné nebo v daných případech byly i důkazy, které nebylo možné použít. To autora motivovalo, aby se zaměřil na samotný začátek každého trestného činu, což je místo činu, které je nutné ohledat. Pro účely této práce byla zvolena výzkumná metoda v podobě dotazníkového šetření, které by mohlo zjistit příčiny, jež negativně ovlivňují ohledání místa činu. Dotazníkové šetření by mohlo odhalit významné překážky pro policisty a autor tak následně vyhodnotí, zda je možné tyto negativní vlivy zmínit nebo dokonce zcela eliminovat. Rozhovory s profesionály budou zajímavým zpestřením, které obohatí výsledky o zkušenosti z praxe.

Autor od této bakalářské práce očekává, že takto přispěje ke zefektivnění práce policistů, která následně umožní objasnit páchané trestné činy. Zároveň autor usiluje o obecné řešení, které bude uplatnitelné pro většinu útvarů policie na území České republiky.

2 CÍLE PRÁCE A METODIKA

2.1 Cíle práce

Cílem této práce je vyvodit závěry, které by následně mohly být využitelné v praxi takovým způsobem, aby vedly ke zefektivnění trestního řízení. Konkrétně autor zvolil výzkum za pomoci rozhovorů a dotazníkového šetření. Rozhovor byl zvolen z toho důvodu, aby se autor případně mohl dotazovat na doplňující otázky, pokud by bylo potřeba nějakou odpověď více rozvést. Zároveň byl rozhovor zvolen i z toho důvodu, že dotazový bude moci dát konkrétní příklady z praxe, což není například možné u dotazníkového šetření s větším počtem respondentů. Tam by se jednalo o velice časově náročnou aktivitu, proto se autor rozhodl obohatit výzkum i o rozhovory se dvěma policisty, jejichž totožnost nebude uvedena, protože si nepřáli být jmenováni.

2.2 Metodika

Dotazníkové šetření pak bylo zvoleno z několika důvodů. Prvním je fakt, že uzavřené otázky nejsou časově náročné na vyhodnocení. A druhým důvodem je to, že 50 respondentů už je vzorek s jistou vypovídající hodnotou. Výhodou dotazníkového šetření je anonymita respondentů, kteří podle předpokladu budou více otevřeni odpovědím než dotazovaní při rozhovoru.

Nejdůležitější otázkou celého výzkumu je tedy jakým způsobem zefektivnit práci PČR, k čemuž je nejprve nutné zjistit *jaké faktory jejich práci znemožňují*. Poté, co již budou určeny omezující faktory, tak je potřeba se ptát, *zda se jedná o vlivy, které lze nějakým způsobem zmírnit či eliminovat*. Pokud se autorovi podaří zjistit odpovědi na předchozí dvě otázky, tak se bude soustředit na to, *jak situaci změnit ku prospěchu práce PČR*. Aby bylo možné se k takovým výsledkům dostat, tak je potřeba se ptát na otázky související s ohledáním místa činu, nelze se konkrétně zeptat, jak by respondent zefektivnil práci PČR při ohledání místa

činu. Autor k tomuto využije sadu otázek, které jsou uvedeny v textu dále. Za pomoc těchto dotazů poté dojde k odpovědím na hlavní otázky, které jsou vyznačeny v textu výše.

3 POJEM OHLEDÁNÍ

Tato kapitola je zaměřena na objasnění pojmu ohledání. Je soustředěna na samotný význam slova ohledání, ale také vysvětluje samotnou podstatu a účel ohledání. Neopomenutelnou částí této kapitoly je také popis zásad, bez kterých nelze správně a efektivně ohledat místo činu. V neposlední řadě tato kapitola obsahuje i jaké jsou druhy ohledání a jaké negativní okolnosti mohou nastat při ohledání místa činu.

Ohledání je základní kriminalistickou metodou, která je založená na faktu, že cokoliv se stane v materiálním světě, tak zanechá za sebou nějakou stopu. Tyto vzniklé stopy jsou nositelem informací, ze kterých lze vyvodit způsob jejich vzniku. Princip ohledání pak spočívá ve vyhledání a logickém vyhodnocení těchto zásahů v materiálním světě. Jedná se o jeden z neodkladných a neopakovatelných úkonů trestního řízení, přičemž definice tohoto úkonu je zakotvena v zákoně č. 141/1961 Sb. trestního řádu. (STRAUS, PORADA, 2017)

„Neodkladným úkonem je takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání. Neopakovatelným úkonem je takový úkon, který nebude možno před soudem provést. V protokolu o provedení neodkladného nebo neopakovatelného úkonu je třeba vždy uvést, na základě jakých skutečností byl úkon za neodkladný nebo neopakovatelný považován.“ [Neznámý, 2023, §160 odst. 4]

3.1 Podstata a účel ohledání

Podstata ohledání spočívá v přímém pozorování určitého předmětu pomocí smyslů, přičemž pozorování je kombinováno s logickým myšlením a zkušenostmi pozorovatele (vyšetřovatele). Předmětem ohledání může být nejen místo činu, ale také tělo živého člověka, mrtvola, výpočetní technika, různé

dokumenty a další. Ohledání nespočívá jen v pouhém pozorování, ale během dosahování účelu tohoto úkonu jsou prováděna i různá měření, zkoumání a experimentování. Při ohledávání jsou zajišťovány kriminalistické stopy z různých odvětví kriminalistiky, které jsou později vyhodnocovány na specializovaných pracovištích odborníky z různých oborů. Účelem je tedy získání co největšího množství důkazních informací, které pomohou navést vyšetřovatele na cestu k objasnění trestného činu, včetně určení jeho pachatele. Výstupem této metody je dokumentace postupů a celkového výsledku ohledání, díky které zůstane uchován celkový vjem z ohledávaného předmětu. (STRAUS, PORADA, 2017)

Samotné ohledání by mělo být provedeno co možná nejkvalitněji a nejrychleji, jak to lze, jelikož má zásadní vliv na celé trestní řízení. Výsledkem ohledání by totiž měl být prokázán zjištěný skutek jeho pachateli. Důležité je také dodržení zákonnosti veškerých postupů, aby bylo možno získané informace a zajištěné stopy užít v rámci dokazování při trestním řízení. (tamtéž)

Tato metoda napomáhá k nalezení odpovědi na základní kriminalistické otázky. Již během prvotního ohledání místa činu lze získat informace, které vedou k odpovědím na otázky uvedeny dále v této kapitole. Z tohoto důvodu nelze tento úkon opomíjet, a je mu tak nutno přikládat určitou váhu. (NĚMEC, 2017) Jedná se o následující otázky:

1. **Co** bylo spácháno? Odpověď na tuto otázku je při řádném ohledání místa činu možno zjistit. Může být například zjištěno, zda došlo k vraždě či sebevraždě nebo také ke krádeži vloupáním případně předstírané krádeži.
2. **Kdy** byl čin spáchán? Určení doby spáchání skutku je jednou ze stěžejních informací k objasnění zjištěného skutku. Pomocí vytyčeného časového

úseku se sníží počet osob, které se v místě spáchání skutku mohly vyskytovat a stát se tak případným pachatelem. K určení doby spáchání mohou napomoci například posmrtné skvrny či další fyziologické změny na těle oběti.

3. **Kde** byl čin spáchán? Místo, kde vyšel spáchaný čin najevo nemusí být nutně zároveň místem spáchání skutku. Při ohledání tohoto místa je nutné prozkoumat i širší okolí. Jedná se o nezbytný úkon, aby mohlo dojít k potvrzení či vyvrácení skutečnosti, že místo, kde skutek vyšel najevo, je zároveň místem spáchání činu.
4. **Kdo** čin spáchal? Zjištění osoby pachatele spáchaného skutku je základním cílem policejního orgánu. K tomuto napomůže nashromáždit co nejvíce informací a stop na místě činu, jejichž vyhodnocení přispěje k určení osoby pachatele.
5. **Jak** byl čin spáchán? Na základě zkušeností vyšetřovatele, získaných informací a zajištěných stop po prvotním ohledání místa činu lze zjistit modus operandi (způsob spáchání činu), který může být typický pro konkrétního pachatele. Jedná-li se o recidivisty páchající stejný druh kriminality, tak lze určit okruh pachatelů. Typické chování, které je uvedeno, tak lze pozorovat například u vloupání do domu.
6. **Čím** byl čin spáchán? Účelem zjištění odpovědi na tuto otázku je určit charakter použitého nástroje či zbraně užití ke spáchání skutku. V závislosti na kvalitě zajištěných stop a informací lze určit druhovou nebo dokonce i individuální identifikaci jednoho konkrétního nástroje.
7. **Proč** byl čin spáchán? Odpovědí je zjištění důvodu či pohnutky, která pachatele vedla ke spáchání činu. Zejména při násilných, mravnostních či rasových činech je pachatel veden ke skutku z konkrétní pohnutky. Motiv činu tak může být na základě detailního ohledání místa činu rozkryt.

3.2 Specifické zásady ohledání

Pro jakýkoliv druh ohledání platí specifické zásady, jejichž důležitost je podložena dlouholetou praxí. Při nedodržení těchto zásad nedojde k naplnění potřebného účelu tohoto úkonu, což má za následek neobjektivnost a neprůkaznost výsledků ohledání. Na základě těchto zásad je třeba ze strany vyšetřovatele (ohledávajícího policisty) přizpůsobit postup, dle kterého bude ohledání probíhat. Jednotlivým zásadám je věnována následující část této kapitoly. (SVOBODA, 2016)

3.2.1 Zásada o řízení ohledání jediným odpovědným vedoucím

Ohledání bývá prováděno různým počtem členů, které mívají různé druhy odborností, avšak měl by být stanoven vedoucí výjezdu, který má za úkol celou činnost koordinovat. Těmito členy jsou policisté, specialisté z různých oborů a spolu s nimi i kriminalističtí technici. Každý ze členů skupiny musí mít jasně vymezenou působnost a stanovený úkol, který plní a nezasahuje do odbornosti jiného člena skupiny. Odpovědnost za průběh a samotný výsledek ohledání, prováděného jednotlivými členy skupiny však zodpovídá jedna osoba, a to právě vedoucí výjezdu, kterým bývá vyšetřovatel. Ostatní členové jsou vedoucímu po dobu ohledání podřízeni, avšak vedoucí zase respektuje jejich odbornosti a zaměření. Takovým vedoucím nemůže být pověřen člen se specifickým zaměřením své odbornosti, např. znalec nebo kriminalistický technik. Činnosti těchto členů jsou natolik specifické, že by případné jejich pověření vedením mělo za následek nesprávnou koordinaci celého týmu. Výsledkem ohledání by mohl být vznik chaosu a nekompetentnosti, což by vedlo až ke zmaření účelu ohledání. Činnost celé skupiny na sebe musí navazovat a dílčí úkony se navzájem doplňovat, aby bylo dosaženo požadovaného výsledku. (tamtéž)

3.2.2 Zásada o neodkladnosti ohledání

Na zanechané stopy na místě činu působí různé vlivy, které v negativním směru působí na jejich kvalitu a informační hodnotu. Tyto vlivy v praxi nelze zcela vyloučit, avšak je možné je v co největší možné míře eliminovat na akceptovatelnou míru. Zapotřebí je provést ohledání, s co možná nejkratší časovou prodlevou, aby různé vlivy působily na samotné stopy a materiální prostředí, co nejméně. K ohledání tedy musí dojít neprodleně od doby získání informace o spáchání určitého skutku, který má být prověřen. Dalším aspektem je časový úsek mezi spácháním skutku a získáním informace o něm, to však není možné ze strany policejního orgánu příliš ovlivnit. (NĚMEC, 2017)

3.2.3 Zásada o neopakovatelnosti ohledání

Tato zásada se vztahuje ke stejnému objektu či místu, u kterého již bylo ohledání provedeno. Jedná se o vynucené zopakování tohoto úkonu, přičemž příčinou může být nedbalost či nedůslednost při prvotním ohledání. V opakovaném ohledání určitého objektu dochází k významnému poklesu informační hodnoty celého úkonu, jelikož u objektu došlo ke změně jeho konečné struktury působením různých vlivů. Ke změně struktury může přispět i pouhý pohyb či užití prostředků při zajištění stop. Za opakované ohledání není považováno ohledání, které muselo být z objektivních důvodů přerušeno, v tomto případě se pak jedná o pokračování. Těmito důvody mohou být například špatné povětrnostní podmínky či špatná viditelnost. Opakované ohledání stejného objektu má v konečném důsledku význam na snížení přesnosti, jednoznačnosti a důkazní hodnoty v rámci trestního řízení. (tamtéž)

3.2.4 Zásada o nezastupitelnosti ohledání

Tato zásada se prolíná všemi třemi předchozími zásadami, je tak pro ohledání velmi významná, a to i přes skutečnost, že bývá často opomíjena. Její podstatou

je, že nedůsledně a nedbale provedené ohledání nemůže být později plnohodnotně nahrazeno dalšími úkony. Informace získané následnými úkony trestního řízení, jako jsou výslechy svědků, rekonstrukce apod. jsou již ze strany poskytujících subjektů zkresleny. V takto zprostředkovaných informacích jsou navíc obsaženy představy subjektů a další nepřesnosti. V konečném důsledku vzniká právě zkreslení celé situace a informace tak nemohou být považovány za zcela objektivní. Zprostředkované informace pak mají nižší vypovídající a důkazní hodnotu a takto je k nim také v rámci trestního řízení přistupováno. (NĚMEC, 2017)

S problematikou ohledání jsou kromě specifických zásad dále spojeny také obecné zásady. Těmi jsou myšleny zásady jako zásada aktivnosti, rychlosti, objektivnosti a úplnosti ohledání, přičemž podle jejich názvu je zřejmé, co je jejich předmětem. Ve své podstatě odpovídají výše uvedeným specifickým zásadám a jsou v kriminalistické praxi taktéž uplatňovány. (tamtéž)

3.3 Druhy ohledání

Orgány činné v trestním řízení mohou na základě uvážení v konkrétní situaci provádět hned několik druhů ohledání. Základním aspektem, který rozhoduje při zvolení konkrétního druhu ohledání, je charakter objektu ohledání a také posloupnost ohledání. Jednotlivá ohledání pak mohou být prováděna postupně nebo také souběžně. Rozlišujeme například následující druhy ohledání: (CHMELÍK, BRUNA, 2018)

- Ohledání místa činu
- Ohledání mrtvoly a místa jejího nálezu
- Ohledání předmětů
- Ohledání výpočetní techniky
- Ohledání dokumentů

- Ohledání stop
- Ohledání zvířat
- Ohledání těla živé osoby (tamtéž)

Pro ohledání různých objektů existují v kriminalistice obecná doporučení, která se týkají přípravy, provedení a dokumentace o průběhu a výsledku ohledání. Tato doporučení pak zohledňují specifické požadavky a postupy jednotlivých druhů ohledání. Na základě druhu spáchané trestné činnosti a dalších okolností jsou pak zvoleny potřebné druhy ohledání, které jsou následně prováděny. Například při vyšetřování násilných trestných činů je prováděno ohledání místa činu, které bývá doplněno o ohledání těla živé osoby. Jedná se o ohledání těl zúčastněných osob, kterými jsou jak tělo poškozeného, tak i tělo podezřelého. Následně dochází k zaevidování vzniklých zranění do protokolu. (NĚMEC, 2017)

Během ohledání lze získat dva druhy informací. Prvním z nich jsou informace prvotní a druhým jsou informace odvozené. Prvotní informace jsou takové informace, které jsou ihned zřejmé a bezprostředně vyplývají z ohledávaného objektu. V tomto případě může být při ohledání místa činu nalezena například stopa trasologická, otisk podešve obuvi do materiálního podkladu. Změřením této stopy je následně zjištěna velikost obuvi. Dle zjištěné velikosti obuvi lze odvodit přibližnou výšku postavy pachatele. Odvozenou informací v takovém případě je právě zjištění přibližné výšky pachatele. Takto odvozené informace mají z taktického hlediska také svůj význam, který nelze podceňovat. Záleží pak na zkušenostech vyšetřujících policistů, do jaké míry jsou schopni vyvodit další informace ze zjištěných stop z provedeného ohledání. (tamtéž)

3.4 Negativní okolnosti ohledání

„Negativními okolnostmi v kriminalistice rozumíme skutečnosti, které byly ohledáním zjištěny a jsou v logickém rozporu s materiální situací na místě činu.“ (NĚMEC, 2017, s. 201)

Veškeré negativní okolnosti jsou významným faktorem při objasňování trestné činnosti a je třeba brát na ně zřetel. Mohou být výsledkem snahy pachatele, který svým jednáním chtěl inscenovat spáchaný trestný čin, vytvořit zdání o spáchaném trestném činu s motivem zakrytí závažnějšího trestného činu, zakrýt vzniklé stopy nebo zkreslit představu o průběhu dané události. Takovéto okolnosti mají nepřirozený původ a jsou vyvolány vůlí pachatele. Záměrem policistů je pak jejich odhalení, což napomáhá k objektivnímu objasnění samotného trestného činu, pachatele a jeho pravé podstaty. (SVOBODA, 2016)

„Např. při nálezů mrtvol, která má mnohočetná bodná a střelná poranění, na místě nálezů chybí krev. Nebo při inscenaci trestných činů, např. vytvoření lživé situace o průběhu celé události a podobně.“ (tamtéž, s. 285)

Negativní okolnosti na místě činu mohou také vzniknout důsledkem pohybu a manipulace s předměty ze strany oznamovatele či poškozeného v místě činu. K tomuto dojde například ve chvíli, kdy je ze strany poškozeného zjištěn majetkový trestný čin, kterým může být vloupání do jeho rodinného domu. Po prvotním zjištění poškozený do narušeného objektu vejde, prohlíží si jej, zjišťuje vzniklé škody a uklízí či manipuluje se zanechanými předměty. Důsledkem jeho činnosti v místě činu je pak snížení či úplné zničení technické, taktické nebo procesní hodnoty případných stop. (tamtéž)

Dalším významným faktorem, který může vést ke vzniku negativních okolností je neodborná a nedůsledná práce policistů. V tomto případě hrají svou

roli zejména subjektivní faktory, tj. vlastnosti a zkušenosti konkrétního policisty. Ohledání může provádět například policista s nedostatečným množstvím zkušeností a v důsledku jeho ne odbornosti může dojít k ne zcela správnému a úplnému splnění tohoto úkonu. Svůj význam může projevit také ledabylost policistů, kteří nemusí na určité skutečnosti klást dostatečný důraz a některé kroky při ohledání tak nejsou vůbec provedeny. Ohledání místa činu může být ztíženo také jednáním policistů, při kterém se dotýkají různých povrchů či přemisťují některé z předmětů a tak zanechávají oni sami na místě činu stopy. Takovým jednáním mění podobu místa činu, kterou mělo před jejich příjezdem. (NĚMEC, 2017)

Na místě činu probíhají také přirozené změny, nesouvisející s danou událostí, které mohou měnit jeho podobu či ničit zanechané stopy. V tomto případě se může jednat o povětrnostní podmínky, mezi které patří vítr, déšť, sníh, slunce a další. Významným faktorem je také čas, jelikož dochází ke stárnutí materiálů, biologickému rozpadu nebo k vysychání tekutin. (tamtéž)

4 OHLEDÁNÍ MÍSTA ČINU

Tato kapitola se bude zabývat již konkrétním a nejčastěji prováděným druhem ohledání. Tím je ohledání místa činu, které probíhá za účelem získávání informací napříč mnoha odvětvími páchané trestné činnosti. Za stěžejní je třeba považovat právní rámec v České republice, ze kterého jednotlivé úkony vychází a díky kterému je poté lze legitimně užít v rámci dokazování při trestním řízení. S tímto úkonem, prováděným ze strany orgánů činných v trestním řízení, souvisí také mnoho pojmů, které je třeba vysvětlit pro pochopení a následnou orientaci v celé problematice. Základní součástí, vykonávající tento úkon bývá policejní orgán, který je zastoupen konkrétním policistou. V závislosti na druhu trestné činnosti a dalších okolnostech je rozhodováno o případné účasti různých odborníků při tomto úkonu za účelem dosažení požadovaného výsledku. (NĚMEC, 2017)

„Ohledání místa činu je kriminalistická metoda a procesní úkon, při kterém zákonem stanovený orgán bezprostředním pozorováním a za pomoci dalších metod zjišťuje, zkoumá a podchycuje materiální situaci na místě činu, stopy, předměty a dokumenty, které mohou být věcnými nebo listinnými důkazy, na jejichž základě mohou být odůvodněně stanoveny okolnosti důležité pro trestní řízení.“ [NĚMEC, 2017, s. 209]

„Pojem kriminalistická stopa je odvozený od všeobecného pojmu stopa, který znamená jakýkoliv druh změny, která by nasvědčovala o existenci některého konkrétního objektu.“ (SVOBODA, 2016, s. 35)

4.1 Právní rámec v ČR

Orgánem činným v trestním řízení, který provádí jednotlivá šetření a úkony v rámci trestního řízení je Policie České republiky. Tato instituce je upravena zákonem číslo 274/2008 Sb. (Trestní předpisy: redakční uzávěrka, 2010)

„Policie České republiky (dále jen „policie“) je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor.“
(Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, 2022, §1, s. 1)

„Policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu (dále jen „mezinárodní smlouva“).“ (Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, 2022, §2, s. 2)

Ohledání je neodkladným a neopakovatelným procesním úkonem, který je zakotven v zákoně č. 141/1961 Sb., trestní řád. Jedná se o kriminalistickou metodou, která je zároveň také významným důkazním prostředkem dle § 113 trestního řádu. *„Ohledání se koná, mají-li být přímým pozorováním objasněny skutečnosti důležité pro trestní řízení. K ohledání se zpravidla přibere znalec“* [11, §113 odst. 1] Během ohledání je pořizována dokumentace, jejíž účelem je co nejpodrobněji zachytit předmět ohledání. Dokumentací se rozumí protokol o ohledání, ke kterému jsou přiloženy fotografie, náčrty a jiné pomůcky. Výsledkem protokolu musí být úplný a věrný obraz předmětu ohledání. (ŽDÁRSKÁ, 2022)

Ohledání místa činu je prováděno ze strany policejního orgánu, který patří dle § 12 odst. 1, 2 písm. a) trestního řádu mezi orgány činné v trestním řízení. Účely, za kterými provádí orgány činné v trestním řízení jednotlivé úkony jsou pak definovány v § 1 trestního řádu. *„Účelem trestního řádu je upravit postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni. Řízení přitom musí působit k upevňování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti, k výchově občanů v duchu důsledného zachovávání zákonů a pravidel občanského soužití i čestného plnění*

povinností ke státu a společnosti“ (Trestní předpisy: redakční uzávěrka, 2010, s. 14), §1 odst. 1) (ŽDÁRSKÁ, 2022)

Ohledání místa činu může také být v souladu s ustanovením dle § 158 odst. 3 písm. d) trestního řádu prováděno i jako první úkon v trestním řízení, a to za účelem objasnění a prověření skutečností, které by důvodně nasvědčovaly tomu, že byl spáchán trestný čin. (STRAUS, PORADA, 2017)

Jak je již zmíněno výše, tak tento procesní úkon je prováděn policejním orgánem, zastoupeným odpovědným policistou. Odpovědný policista může provádět ohledání sám, může jím také pověřit jiného policistu a případně si může vyžádat součinnost některého ze specialistů. Specialistou se rozumí například kriminalistický technik, potápěč nebo například pyrotechnik. K ohledání může také policejní orgán v souladu s ustanovením dle § 157 odst. 3 trestního řádu přizvat konzultanta, a to za účelem využití jeho znalostí ve speciálním oboru. Konzultant později v trestním řízení nemůže vystupovat jako znalec z důvodu jeho možné podjatosti, což je upraveno zákonem číslo 254/2019 Sb. o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Účast jednotlivých subjektů záleží na rozsahu a okolnostech ohledání, což je dále upravováno interními akty řízení, které však musí být vždy v souladu s trestním řádem, který je při úkonech v trestním řízení stěžejní. (ŽDÁRSKÁ, 2018)

4.2 Místo činu

Tento pojem si lze z kriminalisticko-taktického hlediska vykládat ihned dvěma způsoby. Lze si jej vyložit v užším nebo širším slova smyslu. *„V užším slova smyslu rozumíme místem činu místo, kde byl trestný čin spáchán.“* (NĚMEC, 2017, s. 205) Takový výklad by však v mnoha případech nebyl dostatečný, jelikož je často třeba pracovat i s dalšími místy. Těmito mohou být například místa, kde se pachatel na spáchání trestného činu připravoval, místa, kde si vytipovával

či vyčkával na oběť, ale také se může jednat o místa, kde si vytvářel potřebné nástroje pro spáchání trestného činu. Na všech těchto místech pachatel svým působením může zanechat stopy, které je třeba podchytit a nelze se tak zaměřit pouze na místo dokonání činu. (CHMELÍK, BERVIDOVÁ, 2021)

„Lze tedy říci, že v širším slova smyslu rozumíme místem činu místo činnosti pachatele.“ (NĚMEC, 2017, s. 205)

Veškeré zajištěné důkazy z místa činu jsou následně vědecky zkoumány a vyhodnocovány v laboratořích. První policejní laboratoř vznikla roku 1910 ve francouzském Lyonu, kterou vytvořilo lyonské policejní oddělení ve spolupráci s Dr. Edmondem Locardem. Edmond Locard byl francouzský kriminalista, který byl zároveň průkopníkem forezních věd a kriminologie. Zasloužil se také v rozvoji oboru daktyloskopie, tedy vědy zabývající se studii otisků prstů. Vytvořil například teorii, která označuje otisk za identický v případě shody 12-ti konkrétních bodů. (PETHERICK, TURVEY, FERGUSON, nedatováno)

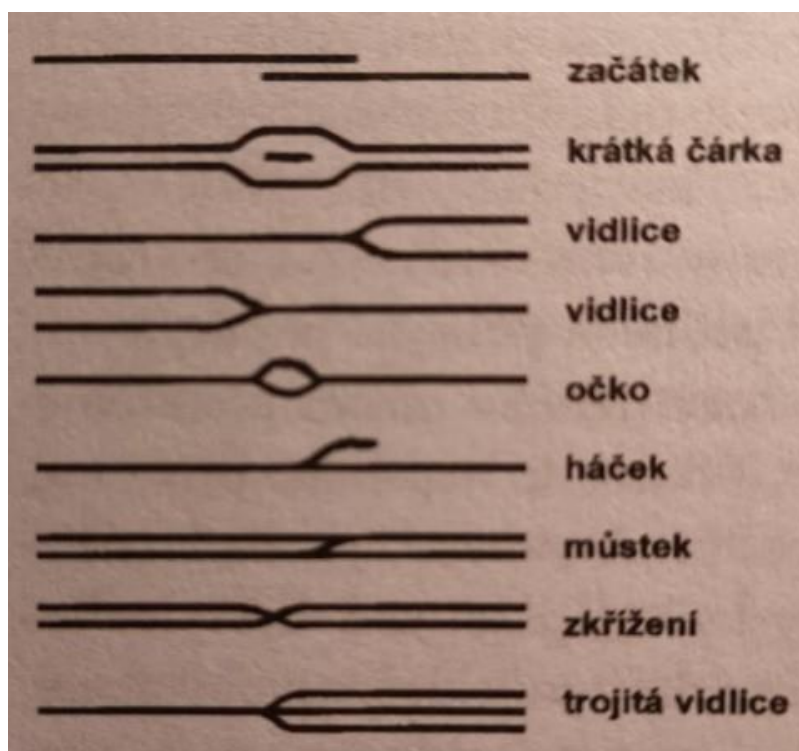
4.3 Kriminalistická expertiza

Jednotlivé obory kriminalistické expertizy se dělí podle zkoumaného objektu. Zajištěné stopy jsou poté podle jejich druhu zasílány do specializovaných laboratoří z různých vědních oborů, které jsou součástí OKTE. (Policie ČR, ODBOR KRIMINALISTICKÉ TECHNIKY A EXPERTIZ, nedatováno)

„Odbor kriminalistické techniky a expertiz (OKTE) je specializované pracoviště zaměřené na kriminalisticko-technickou a expertizní činnost, zapsané jako znalec v Seznamu znalců vedeným na Ministerstvu spravedlnosti ČR.“ (Policie ČR, ODBOR KRIMINALISTICKÉ TECHNIKY A EXPERTIZ, nedatováno)

Podle konkrétních vědních oborů rozlišujeme různé druhy kriminalisticko technického zkoumání, kterými jsou například následující:

Daktyloskopie – „Kriminalistickou daktyloskopickou expertizou se pro potřeby objasňování a vyšetřování trestní věci zjišťuje, na podkladě zvláštností tvarů otisků papilárních linií na prstech, dlaních a chodidlech, shoda dvou a více otisků. K tomu se využívají a rozvíjejí poznatky obecné dermatologie.“ (NĚMEC, 2017, s. 262) Otisky prstů zajišťují neomylnou identifikaci konkrétního jedince. Jsou jedinečné právě díky neměnné struktuře různých markantů, ať už vlivem růstu daného jedince, nebo s přibývajícím věkem. Další schopností kožních lišt je také jejich relativní neodstranitelnost. Identifikují tak konkrétního člověka i navzdory popírání jeho totožnosti či výrazné změně jeho vzhledu, a to už z jakékoliv příčiny. (HOOVER, 2013)

Obrázek 1 Druhy markantů papilárních linií

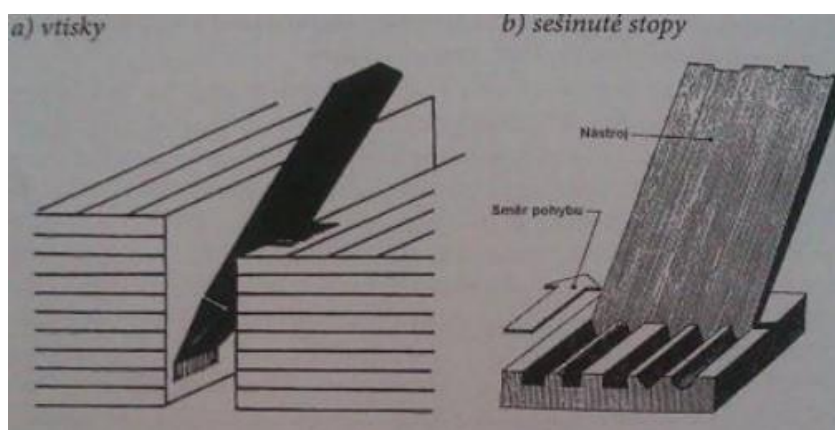
Zdroj: Straus, J., Porada, V., 2005, s. 94

Obrázek 2 Daktyloskopické otisky

Zdroj: - Porada, V., Polák, P. et al, 2015, s. 98

Mechanoskopie – „Kriminalistickou mechanoskopickou expertizou se pro potřeby objasňování a vyšetřování trestních věcí identifikují použité nástroje, určuje se jakým nástrojem a způsobem došlo k narušení určitého předmětu a zda zajištěné úlomky tvořily jeden celek. K tomu se využívají a rozvíjejí poznatky obecné fyziky.“ (NĚMEC, 2017, s. 262) „Typickým objektem mechanoskopického zkoumání jsou pachatelem použité nástroje a stopy nástrojů vzniklé při vyšetřované trestné činnosti. Zkoumány jsou též poškozené mechanické zábranné systémy (bezpečnostní dveře, zámkové systémy, mechanické zámky a autozámky), bezpečnostní úschovné objekty (mechanicky narušené trezory, sejfy, ohnivzdorné skříně, zámky všech druhů).“ (Policie ČR, KRIMINALISTICKÁ MECHANOSKOPICKÁ EXPERTIZA, nedatováno)

Obrázek 3 Schéma vzniku mechanoskopické stopy

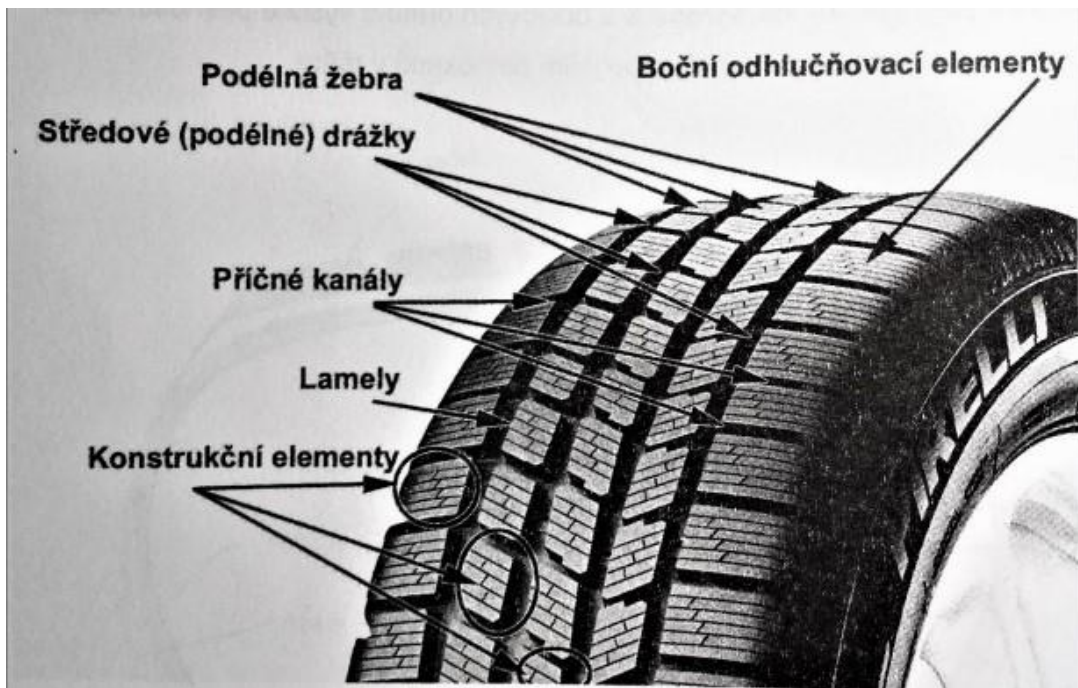
Zdroj: - Straus, J., et al, 2012, s. 206

Trasologie – „Kriminalistickou trasologickou expertizou se pro účely objasňování a vyšetřování trestní věci zkoumají a určují trasologické stopy. K tomu se využívají a rozvíjejí poznatky fyziky, morfologie a geometrie.“ (NĚMEC, 2017, s. 262) Objekty zkoumání jsou pohyb lidí a zvířat (obuv, bosá noha nebo stopy končetin zvířat), dále kola vozidel a také otisky rukavic, svršků oděvy a různých částí těla člověka nebo zvířat. Těmito částmi mohou být uši, rty, zuby a další. (KONRÁD, PORADA, STRAUS, SUCHÁNEK, 2021) „Pro trasologické sbírky vzorů otisků podešví a stop jimi vytvořených a zajištěných na místech trestných činů byl v Kriminalistickém ústavu Praha vyvinut trasologický identifikační systém TRASIS.“ (Policie ČR, KRIMINALISTICKÁ TRASOLOGICKÁ EXPERTIZA, nedatováno)

Obrázek 4 Plantogram s vyznačenými parametry pro identifikaci

Zdroj: - Straus, J., Porada, V., 2004, s. 94

Obrázek 5 Konstrukční prvky pneumatiky

Zdroj: - Straus, J., Porada, V., 2004, s. 138

Genetika – „Kriminalistickou genetickou expertizou se pro potřeby objasňování a vyšetřování trestní věci zkoumá v makro i mikro množství lidský biologický materiál obsahující DNA. K tomu se využívají a rozvíjejí poznatky biochemie, molekulární biologie, populační genetiky a řady dalších příbuzných biologických disciplín. Součástí molekulárně-genetického zkoumání je i ukládání získaných DNA profilů do Národní databáze DNA, vyhledávání a porovnání shodných DNA profilů osob a stop z míst činů.“ (NĚMEC, 2017, s. 263)

Biologie – „Kriminalistickou biologickou expertizou se pro potřeby objasňování a vyšetřování trestní věci zkoumá materiál a určuje se, zda jde o materiál biologický. U biologického materiálu se určuje jeho druh, původ, vlastnosti nebo účinky. K tomu využívá a rozvíjí poznatky genetiky, imunologie, histologie, fyziologie, biochemie, mikrobiologie, botaniky, zoologie a ekologie.“ (NĚMEC, 2017, s. 263) „Z krevních stop bylo možné (do zavedení molekulární genetiky do kriminalistiky) zjistit pouze krevní skupinové vlastnosti (rozlišení lidské krve a zvířecí, krevní skupinu a druh krve -

novorozenská nebo menstruační). O rozvoj kriminalistické biologie v českých podmínkách se nejvíce zasloužil Jaroslav Mayer, Milan Laupy, Petr Makovec.“ (Policie ČR, KRIMINALISTICKÁ BIOLOGICKÁ EXPERTIZA, nedatováno)

„Kriminalistickou balistickou expertizou se pro potřeby objasňování a vyšetřování trestní věci zajišťují a zkoumají především střelné zbraně, střelivo a okolnosti související se střelbou. K tomu se využívají a rozvíjejí poznatky zejména balistiky, nauky o zbraních a střelivu a kriminalistické mechanoskopie.“ (NĚMEC, 2017, s. 263) „Mezi základní otázky patří ztotožnění zbraně, kterou na místě události pachatel použil ke střelbě - tzv. individuální identifikace, založená na axiomu, že součástky zbraně, které jsou při výstřelu v kontaktu se střelou a nábojnici, zanechávají na jejich povrchu markanty, které jsou jednoznačným odrazem mikrone rovnosti kontaktovaného povrchu.“ (Policie ČR, KRIMINALISTICKÁ BALISTIKA, nedatováno)

Obrázek 6 Stopy po vystřelení z drážkové hlavni na povrchu strel

Zdroj: Planka, B., a kol., 2010, s. 151

4.4 Subjekty ohledání místa činu

„Ohledání je oprávněn provést kterýkoliv orgán činný v trestním řízení, tj. z dnešního pohledu policejní orgán, státní zástupce či soudce. V policejní praxi provádí ohledání

výhradně policejní orgán, popř. výjezdová skupina policejních orgánů územních odborů Policie České republiky, či tzv. skupina dokumentace, která je vytvářena k dokumentaci míst méně závažné trestné činnosti, zejména na základních policejních útvarech.“
(NĚMEC, 2017, s. 209)

Tato skupina může být v závislosti na rozsahu a potřebě složena z různých subjektů. Těmito mohou být vedoucí, kterým je nejzkušenější policista, dále vyšetřovatel a operativní pracovník ze služby kriminální policie a vyšetřování, kriminalistický technik, dále také psůvod s policejním psem, lékař se soudně lékařskou specializací, znalec či jiný odborník z jakéhokoliv oboru. Dalším subjektem, který má v souladu s ustanovením dle § 174 odst. 2 písm. c) trestního řádu právo se zúčastnit veškerých prováděných úkonů je státní zástupce. Kromě toho, že se prováděných úkonů ze strany policejního orgánu může zúčastnit, může také provádět jednotlivé úkony on sám a případně vést i celé vyšetřování.
(NĚMEC, 2017)

Policejní orgán může rozhodnout o přizvání nezúčastněné osoby, která je přítomna ohledání. Pojmem nezúčastněná osoba se rozumí taková osoba, která dosud nebyla v žádném z možných postavení v dané věci, tedy, že s ní nemá vůbec nic společného. V případě jakýchkoliv pochybností, týkajících se provedeního úkonu, může být tato osoba vyslechnuta jako svědek úkonu. Nezúčastněnou osobu lze přizvat i když zákon tuto povinnost nestanoví, na základě uvážení řídicího policejního orgánu. Pokud byla některá nezúčastněná osoba přítomna ohledání, je poté třeba, aby se podepsala na protokolu o ohledání stejně, jako se podepisují ostatní zúčastněné subjekty.
(tamtéž)

Dalšími subjekty, které se mohou ohledání zúčastnit jsou poškozený, svědek, podezřelý nebo obviněný. Zde je však nutno zvážit od konkrétního případu jejich

přítomnost, aby nedošlo ke zmaření účelu tohoto úkonu. Nežádoucí by mohla být přítomnost podezřelého při prvotním ohledání místa činu, jelikož by se poté orientoval v tom, co se odkud policii podařilo zajistit. S těmito poznatky by pak mohl pracovat v rámci pozdějších procesních úkonů a měl by tak možnost se připravit. (NĚMEC, 2017)

4.4.1 Činnost vybraných subjektů

Vedoucí ohledání – Přijímá a pracuje s informacemi, které se týkají práce v místě činu. Úzce spolupracuje s kriminalistickým technikem při vyhledávání a následném zajišťování kriminalistických stop. Zachycuje veškeré okolnosti, které při ohledání nastanou, eviduje je a zároveň za celou dokumentaci zodpovídá. Dále také zodpovídá za činnost všech členů výjezdové skupiny, včetně organizace operativně pátrací činnosti. O průběhu těchto úkonů a všech souvisejících okolnostech informuje operační středisko a služební funkcionáře. (tamtéž)

Operativní pracovníci – Po příjezdu na místo činu musí být důkladně seznámeni s celou situací. Na základě získaných informací provádí bezodkladné šetření v okolí místa činu. Cílem tohoto šetření je získání co největšího množství informací a podrobností. Prováděno je šetření ke svědkům, pohybu dalších osob nebo také šetření k možným kamerovým systémům. V závislosti na druhu spáchané trestné činnosti mohou být prováděna šetření na autobusových či vlakových nádražích nebo uzávěry silničních tahů ve spolupráci s dopravní policií. Podstatné je také šetření ke zúčastněným osobám, a to podezřelým či poškozeným, u kterých je třeba prověřovat jejich minulost, styky, chování a jejich celkovou pověst. Spolupracuje s vyšetřovatelem, veškeré informace a poznatky, zjištěné operativní činností předává dále. (tamtéž)

Kriminalistický technik – Plní úkoly a spolupracuje s vedoucím ohledání, aktivně vyhledává stopy a věcné důkazy. Zajišťuje jejich zviditelnění, fotografování s měřítkem nebo věcné zajištění, přičemž je řádně označuje pomocí čísel. Pořizuje kriminalistické fotografie místa činu, v některých případech může pořizovat také videodokumentaci. (NĚMEC, 2017)

Psovod – Ke své činnosti využívá pátracího psa, který může pomocí pachové stopy cestu k místu činu případně pachatelovu cestu z něj. Při následování psa za stopou je nutné sledovat okolí, a to zejména z důvodu, jestli pachatel někde nezanechal například oděv, obuv či jiné předměty nebo také otisky a další stopy. O použití pátracího psa a výsledku jeho nasazení má být sepsán protokol, ve kterém budou zachyceny i povětrnostní podmínky jeho použití. (Policie ČR, KYNOLOGIE, nedatováno)

4.5 Taktika ohledání místa činu

„Taktikou ohledání místa činu rozumíme postup, při kterém musí být zajištěno optimální využití všech metod a prostředků ke zjištění, zkoumání, hodnocení a fixaci okolností důležitých pro trestní řízení.“ (NĚMEC, 2017, s. 210)

4.5.1 Základní metody poznání

Němec (2017, str. 210 – 211) ve své knize uvádí několik základních metod poznání, které budou za pomoci jeho výkladu blíže popsány v následující části této kapitoly.

1. *„Metoda pozorování – tj. záměrné, plánovité a cílevědomé vnímání za účelem prozkoumávání nějakého předmětu či jevu, pozorování může být úplné či výběrové, bezprostřední či zprostředkované.“*
2. *„Metoda měření a vypočítávání – kde jde o srovnávání jedné veličiny s druhou veličinou stejného rodu z nichž jedna je obecně uznávanou jednotkou měření.“*

3. *„Metoda popisování – je fixační metodou, pomocí níž uchováváme informace zjištěné na místě samém, existuje popisování slovní, grafické, popř. popisování kódované.“*
4. *„Metoda srovnávání – představuje zkoumání významu a obsahu nejméně dvou srovnatelných objektů jejich konfrontací, např. stop, předmětů, dokumentů apod., ale rovněž srovnávání myšlenkových představ s konkrétní situací atd.“*
5. *„Metoda experimentální – umožňuje objektivní zjištění mechanismu vzniku některých stop, možnost či nemožnost jejich vzniku v určitých podmínkách konkrétního místa činu apod.“*
6. *„Metoda modelování – je využívána kromě materiálních modelů rovněž při vytvoření modelů myšlenkových, zejména k objasnění mechanismu určité události, jejich jednotlivých prvcích či podmínkách, za kterých k ní došlo nebo o příčinách, jež ji vyvolaly, ohledávající pracuje s myšlenkovými modely v průběhu celého ohledání, neboť zde na základě zjištěných informací vytvoří model o průběhu celé události a jejich charakteristických znacích, významných z kriminalistického i trestně procesního hlediska.“*

4.5.2 Příprava na ohledání místa činu

Aby mohlo být ohledání provedeno správně a bylo dosaženo požadovaného účelu, je třeba se také věnovat přípravě na tento úkon. Celá příprava se pak dá rozdělit do dvou podskupin, a to příprava perspektivní a příprava bezprostřední. (NĚMEC, 2017)

Pojem perspektivní příprava v sobě zahrnuje komplex hned několika faktorů, na kterých je třeba pracovat z dlouhodobého hlediska. Těmito je prohlubování znalostí, zkušeností a dovedností policistů, jejichž příprava spočívá v praktické i teoretické části. Zdokonalování probíhá zejména absolvováním různých kurzů, škol či předáváním zkušeností ze strany starších kolegů. (tamtéž)

Bezprostřední příprava se skládá z opatření před příjezdem policie na místo, které je třeba správně zvolit tak, aby samotné ohledání místa činu proběhlo co nejlépe a bez komplikací. Na základě získaných prvotních informací musí být zvoleny odpovídající síly a prostředky. V některých případech může být potřebné užití různých technických prostředků, kterými nejsou výjezdové skupiny běžně vybaveny. Důležité je také poučení oznamovatele a dalších osob o správném zajištění a chování na místě činu, aby nedošlo ke zničení případných stop. Veškerá opatření jsou aplikována v součinnosti s operačním střediskem. (NĚMEC, 2017)

V době po příjezdu sil a prostředků na místo až do doby počátku ohledání jsou prováděny prvotní a neodkladné úkony. V souvislosti s provedenými úkony mohou na místě činu nastat určité změny v celkové situaci. Tyto změny mohou nastat například dotyky různých předmětů či rovnou jejich přemístěním. Veškeré změny je pak provádějícími policisty nutno vést v patrnosti a informovat o nich výjezdovou skupinu. Účelem opatření je eliminování různých druhů hrozícího nebezpečí a zajištění co nejlepších podmínek k následnému ohledání. Takovými úkony mohou být poskytnutí první pomoci zraněným osobám, vykázání nepovolaných osob z místa činu a jeho blízkosti nebo přijetí taktických opatření, které zamezí zničení stop různými vlivy. Důležité je shromáždění co největšího množství prvotních informací nebo také určení a poučení osob, které se ohledání budou účastnit. Množství a druh prováděných opatření nelze paušalizovat, vždy je třeba usuzovat z dané situace. O veškerých opatřeních musí být informováno operační středisko, které je během celé události eviduje. (tamtéž)

4.5.3 Postup při ohledání místa činu

Kriminalistika v rámci ohledání místa činu zpracovává obecné metodiky a postupy při konkrétních situacích, jejich využití má napomoci úspěšnému

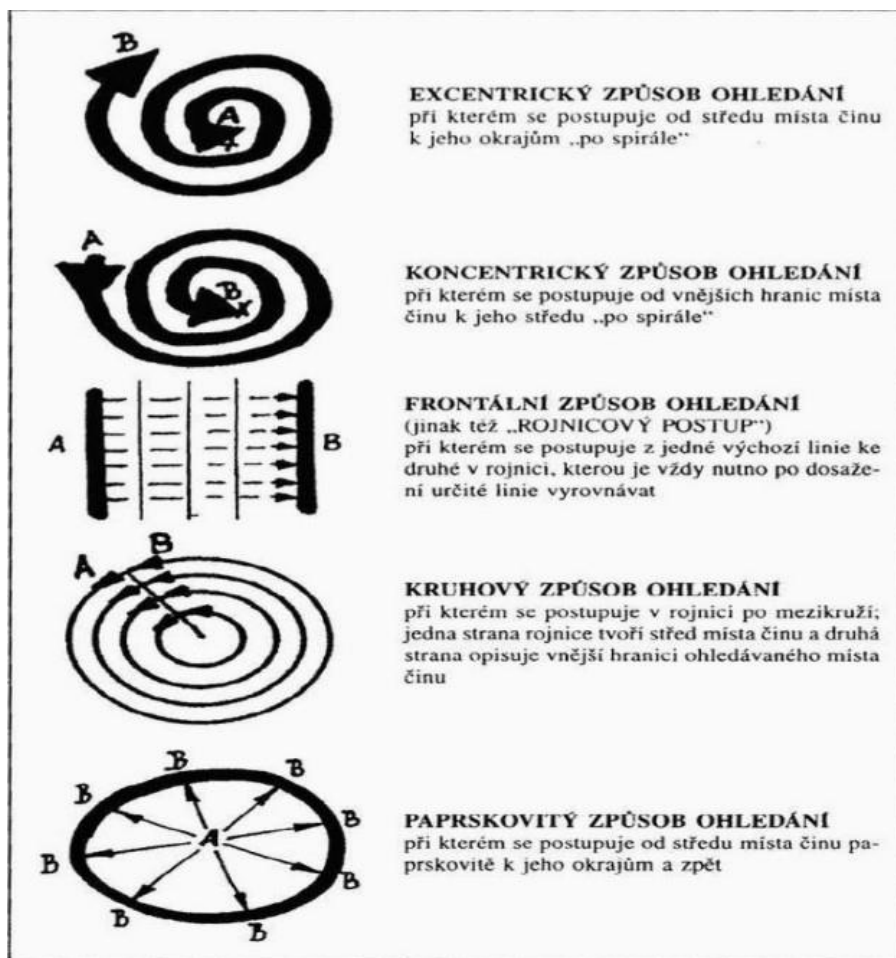
provedení a dosažení požadovaného účelu. Doporučuje se postupovat ve třech fázích, kterými jsou orientační ohledání místa činu, podrobné ohledání místa činu a závěrečná fáze ohledání místa činu. (tamtéž)

Účelem orientačního ohledání místa činu je, zorientovat se na místě, jasně si vytyčit jeho hranice a zvolit způsob, jakým bude ohledání provedeno. Jedná se tedy o obhlídku celého místa, která by v ideálním případě měla proběhnout bez přímého vstupu na místo činu. Následně je na základě zjištěných skutečností stanoven samotný postup a organizace prováděných úkonů. Tato fáze poté spočívá v zajištění celkové fotodokumentace a předběžného zajištění důležitých předmětů a stop, aby bylo zamezeno jejich znehodnocení. Při krátké časové prodlevě mezi spácháním skutku, jeho zjištěním, oznámením a příjezdem policie na místo připadá také v úvahu pátrání po tzv. „horké stopě“. (NĚMEC, 2017)

Po úspěšném dokončení předchozí fáze nastává další, stěžejní, fáze podrobného ohledání místa činu. Zde je již vedoucím policistou ohledání zvolen jasný způsob postupu a jsou rozděleny dílčí úkoly. Tento úsudek vychází z veškerých okolností, kterými jsou rozsah, rozloha a terén místa činu, dostupnost sil a prostředků, povětrnostní podmínky, závažnost trestní věci a mnoho dalších. Existuje tedy hned několik základních postupů, kterými je dobré se během ohledání v konkrétních případech řídit. Němec (2017, str. 215 - 216) uvádí několik zásadních postupů, které jsou blíže popsány v následující části.

1. *„Po cestě pachatele na místě činu – kde je postupováno od předpokládaného vstupu pachatele na místo, dále po celé trase jeho pohybu až po místo a trasu jeho odchodu.“*

2. *„**Koncentrický způsob** – kde se postupuje po spirále od kraje ke středu ohledávaného místa (středem zde chápeme nejdůležitější objekt nacházející se na daném místě činu, např. mrtvola, násilně otevřená pokladna, apod).“*
3. *„**Excentrický způsob** – kde je postupováno opačně způsobu koncentrickému, tedy postupuje se po spirále od středu místa činu k jeho okrajům.“*
4. *„**Frontální způsob** – (či rojnicový způsob) – kde se postupuje od jedné strany určené za výchozí linii (hranici) k jeho protilehlé straně.“*
5. *„**Kruhový způsob** – kde se postupuje po kružnici (po mezikružích) v řadě – rojnicovitě, kdy jeden konec rojnice je středem místa činu a druhý opisuje kružnici po hranici místa činu (vhodný například pro vyhledávání předmětů v terénu, apod).“*
6. *„**Paprskovitý způsob** – kde se postupuje paprskovitě od napadeného objektu (střed místa činu) k jeho okrajům a zpět a celý prostor se tak ohledává ve směru pohybu hodinových ručiček.“*
7. *„**Rajonový způsob** – kde se celé místo činu rozděluje na určité menší celky (rajony), které jsou pak jednotlivě a podrobně ohledány.“*

Obrázek 7 Nákresy nejčastěji využívaných způsobů ohledání

Zdroj: - Němec, 2004, s.119

Obecně je doporučeno, aby v průběhu ohledání již zvolený a prováděný způsob nebyl měněn, aby nedošlo k tomu, že by některá část místa činu byla ohledána vícekrát a některá část zase opomenuta. Mohou se však vyskytnout případy, kdy prvně zvolený způsob není efektivní a dostatečný, a tak po uvážení ze strany vedoucího ohledání může být s ohledem na tyto skutečnosti způsob změněn. (tamtéž)

Závěrečná fáze ohledání místa činu slouží zejména ke kontrole úplnosti a vyhodnocení zjištěných výsledků. Kontrolovány jsou veškeré podklady k vyhotovení dokumentace, náčrtky i zajištění předmětů, které budou později zaslány ke zkoumání. V případě, že nejsou provedenou kontrolou zjištěny žádné

nedostatky a v místě tak není třeba provádět další úkony, ohledání je tak ukončeno. (tamtéž)

5 DOKUMENTACE ZE STRANY PČR

Tato kapitola bude zaměřena na výsledný způsob zachycení veškerých zjištěných informací prováděnými úkony na místě činu. Aby mělo ohledání místa činu svou důkazní hodnotu v trestním řízení, musí být tyto výsledky řádně dokumentovány. Ve vyhotovené dokumentaci musí být objektivně obsažen úplný obraz celé situace tak, aby byl kdokoliv na základě přečtení těchto dokumentů schopen si vytvořit představu o podobě místa činu. Slovem kdokoliv jsou myšleny i osoby, které na místě činu vůbec nebyly a nemají tak vlastní vněm ze situace. Správně provedená dokumentace je pak dostatečně kvalitním podkladem pro rekonstrukci události, jejíž realizace může být kdykoliv v rámci trestního řízení potřebná. Aby bylo dosaženo tohoto výsledku, musí být ohledání průběžně a pečlivě dokumentováno, a to fotograficky případně také nahráváno videokamerou. Videodokumentace bývá využívána při provádění ohledání místa činu většího rozsahu, dále v případě závažnější trestné činnosti nebo také pro zaznamenání průběhu rekonstrukce trestné činnosti. (BOUKALOVÁ, GILLERNOVÁ a kolektiv, 2020)

Veškeré výše uvedené součásti dokumentace jsou pořizovány nejen v České republice, ale také v zahraničí. Například napříč Spojenými státy Americkými policisté na místě činu také pořizují řádnou dokumentaci, která má za úkol objektivně zachytit celkovou situaci. Taktéž pořizují fotodokumentaci, videodokumentaci a náčrty, které doprovází popisnou částí. Takováto dokumentace pak slouží jako úplný, objektivní a výstižný podklad pro trestní řízení, jehož účelem je vystihnout předmětné místo a okolnosti s ním spojené. O tomto hovoří článek publikovaný univerzitou Guilford College, Greensboro, North Carolina. (DENNING, 2019)

Proním "trestním" případem u kterého byla pořízena videodokumentace rekonstrukce trestné činnosti, byl případ "Spartakiádního vraha Straky". Videodokumentace se stala součástí trestního spisu a byla proním případem, kdy videozáznam procesního úkonu promítnutý u soudního přelíčení sloužil jako důkazní prostředek. (Policie ČR, KRIMINALISTICKÁ VIDEOEXPERTIZA, nedatováno)

V českých zemích byla k policejnímu účelu poprvé použita fotografie v období rakousko-uherského mocnářství, a to v Praze, v Bartolomějské ulici čp. 4. Podle zápisů nadstrážníka Antonína Fridricha byl zhotoven první kriminální snímek dne 14. října 1895. První fotografovanou osobou se stal Karel Štefel. Bohužel se tento snímek nedochoval. (Policie ČR, FOTOGRAFICKÁ EXPERTIZA, nedatováno)

Ať už fotografická dokumentace nebo videodokumentace nesmí být nijak upravována, aby nebyla ztracena jejich autentičnost a důkazní hodnota. Jsou tedy zachyceny v paměti záznamového zařízení a následně vkládány do spisového materiálu. Součástí je dále topografická dokumentace, jejíž úkolem je zachycení rozložení místa činu pomocí vyhotovování náčrtků a plánek. (NĚMEC, 2017)

5.1 Protokol o ohledání místa činu

Protokol o ohledání popisuje nejen to, co je zachyceno fotograficky, případně videodokumentací, ale dále také zachycuje další skutečnosti, které s ohledáním souvisí. Je považován za důkazní prostředek v trestním řízení, proto musí splňovat nejen požadavky z hlediska kriminalistiky, ale také požadavky trestního řádu. Protokol je členěn do tří částí, začíná částí úvodní, poté následuje část popisná a jako poslední obsahuje část závěrečnou. (tamtéž)

V první, úvodní, části jsou obsaženy zejména faktické okolnosti samotného ohledání. Těmito jsou označeny dané události popisem včetně jejího čísla jednacího, pod kterým je vedena. Dále obsahuje informace o datu, místě a času,

kteře jsou doplněny o povětrnostní podmínky při ohledání. Důležitým obsahem této části je také označení ohledávajícího policisty, jako je jeho jméno, funkce, hodnost a zařazení. Uvedeny jsou také nacionále dalších osob, které se tohoto úkonu na místě zúčastnily. (tamtéž)

Popisná část je zaměřena na přesný popis ohledávaného předmětu. Zachycen je také postup ohledání a specifikace zajištěných stop, které jsou v určitém pořadí. Tato část nejprve začíná vymezením místa činu a jeho popisem, tedy například „Předmětem ohledání je rodinný dům na adrese...“. Následuje popis cesty, po které se na místo ohledání dostaneme, a to včetně případně na ní nalezených stop. Poté je v této části třeba popsat celkovou situaci na místě tak, aby se dle tohoto popisu dokázala orientovat i osoba, která na místě v době ohledání vůbec nebyla. V případě ohledání místnosti je důležité se zaměřit i na strop, podlahu, okna i dveře, které jsou taktéž důležitou součástí místnosti. Detailněji je pak nutno popsat důležitá místa, kterými jsou třeba místo zajištění stopy, nálezů věcného důkazu či předmětu, použitého ke spáchání činu. Může se tak například jednat o pachatele zanechané páčidlo, které bylo užito k násilnému vstupu při vloupání do domu. Mohou zde být také zachyceny různé negativní okolnosti, které se v souvislosti s ohledáním vyskytly či jiné zvláštnosti dané události. (tamtéž)

V poslední, závěrečné části jsou uvedena opatření, která byla na místě během ohledání provedena. Těmito jsou například přivolání kriminalistického technika či psovoda. Obsahují také seznam stop a předmětů, zajištěných při tomto úkonu a různých materiálů, se kterými byla provedena další opatření. Pod touto částí, v závěru protokolu jsou uvedeny podpisové doložky, a to podpisová doložka policisty, který protokol vyhotovil a také podpisové doložky ostatních zúčastněných osob. (tamtéž)

Takto členěný protokol obsahuje přesný, posloupný, srozumitelný a úplný záznam celého ohledání a veškerých zjištěných informací. Nesmí obsahovat žádné úvahy ani domněnky ohledávajícího policisty, může obsahovat pouze jasná a objektivní fakta, která nejsou ničím ovlivněna. Užitá musí být také přesná terminologie, aby nemohlo dojít k různému výkladu obsahu protokolu. Při dodržení všech těchto náležitostí je pak vytvořen protokol, který je možno použít v rámci dokazování v trestním řízení. (tamtéž)

5.2 Topografická dokumentace

Topografická dokumentace se zabývá zhotovováním náčrtků a plánek kriminalisticky relevantních míst. Její podstata spočívá ve vyměřování, znázorňování a grafickém zobrazování zemského povrchu a trvalých i pohyblivých předmětů na něm, které jsou promítnuty na rovinnou průmětnu. Topografická dokumentace tak poskytuje informace o rozměru, tvaru a vzájemném umístění jednotlivých objektů a stop na dokumentovaném místě. (Policie ČR, KRIMINALISTICKÁ TOPOGRAFICKÁ DOKUMENTACE, nedatováno)

Jedná se o důležitou a nezbytnou součást dokumentace výsledku ohledání, přičemž jednodušší formou grafického znázornění je náčrtek a propracovanější verzí náčrtku je tzv. plánek. (NĚMEC, 2017)

Náčrtek zobrazuje jednoduše a půdorysně část místa, kde došlo k ohledání, a to včetně různých objektů, které se v místě nachází. Měl by také obsahovat základní rozměry a vzdálenosti, přičemž vše je načrtnuté tzv. „od ruky“ a nikoliv podle pravítka a dalších pomůcek. Zhotovený náčrtek slouží jako podklad pro vypracování plánu, který je již důkladnější. Během ohledání bývají přítomni různí účastníci, kteří by poté měli být jmenovitě uvedeni na vyhotoveném náčrtku, společně s jejich vlastnoručním podpisem. (tamtéž)

Plánek, jak je výše uvedené bývá vyhotoven na základě předtím vypracovaného náčrtku. Oproti náčrtku je sofistikovanější a obsahuje více náležitostí. Jedná se o přesné grafické vyobrazení místa a dalších objektů v určitém měřítku. Jsou v něm vyznačeny světové strany, dále místa zajištěných stop, včetně jejich čísel, které určují pořadí při jejich zajišťování. Číselné označení stop v plánu musí být shodné s číselným označením, které je uvedené v protokolu o ohledání místa činu a s nafoceným ve fotodokumentaci. Dále bývá opatřen legendou, díky které je orientace v plánu snazší. Zpracovatelem plánu je policista, jehož jméno je zde uvedené a opatřené jeho vlastnoručním podpisem. (tamtéž)

5.3 Fotografická dokumentace

Fotografie pořízené na místě činu jsou důležitou součástí celé dokumentace, a proto je nutno jim věnovat jistou pozornost. Nelze tak pořizovat fotografie nesystematicky, nepromyšleně a libovolně. V dalším vyšetřování mohou mít zásadní vliv na případ, proto musí dostatečně kvalitně a názorně zobrazovat veškeré skutečnosti. Při fotografování je tak zapotřebí dosáhnout požadované ostrosti a nasvícení objektu, aby byly zachyceny jeho veškeré detaily a podrobnosti. Pořízené fotografie tvoří celek, fotografickou dokumentaci, ve které by mělo být zachyceno vše, co policista, provádějící ohledání slovně popisuje. U správně pořízených fotografií nemůže, na rozdíl od popisu vytvořeného policistou, dojít ke zkreslení vinou například nesprávného vyjádření či opomenutí některé ze skutečností. (Policie ČR, FOTOGRAFICKÁ EXPERTIZA, nedatováno)

Kvalita vyhotovené fotografické dokumentace je závislá zejména na technice, kterou má kriminalistický technik k dispozici. Dále je ovlivněna jeho zkušenostmi, technickou zručností a manipulací s fotoaparátem. Schopnosti kriminalistického technika je třeba zkombinovat se zvolením správného místa

k pořízení fotografie, aby nedošlo ke zkreslení snímku. V neposlední řadě je také důležitá spolupráce mezi kriminalistickým technikem a dalšími policisty ohledání, která může spočívat například v pomoci při fotografování s číslky nebo měřítky. Na fotografiích nesmí být zachyceny žádné osoby, proto je třeba, aby zúčastnění nevcházeli do záběrů fotoaparátu. Musí být zároveň pořízeny tak, aby se dle nich bylo možno orientovat s pomocí určitého pevného bodu a nedošlo k záměně polohy. Zároveň jsou užívány různé pomůcky, jako je pásmo, čísla pro označení stop a další pomůcky. (NĚMEC, 2017)

Fotografie, které jsou zhotovovány se dají rozdělit na různé druhy, a to podle toho jakým způsobem jsou pořízeny. Základní rozdělení fotografií je uvedeno v následující části kapitoly. (tamtéž)

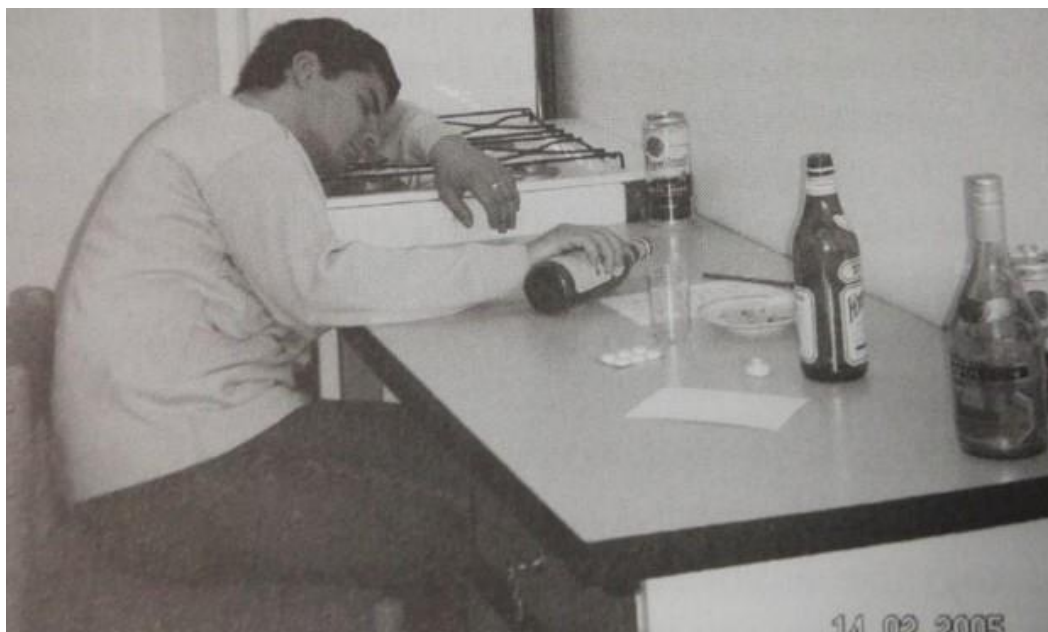
1. **Orientační fotografie** – zachycuje místo činu zakomponované do určitého prostředí, je pořízena z povzdálí, zachycuje také širší okolí

Obrázek 8 Orientační fotografie

Zdroj: - Konrád et al., 2014, s. 293

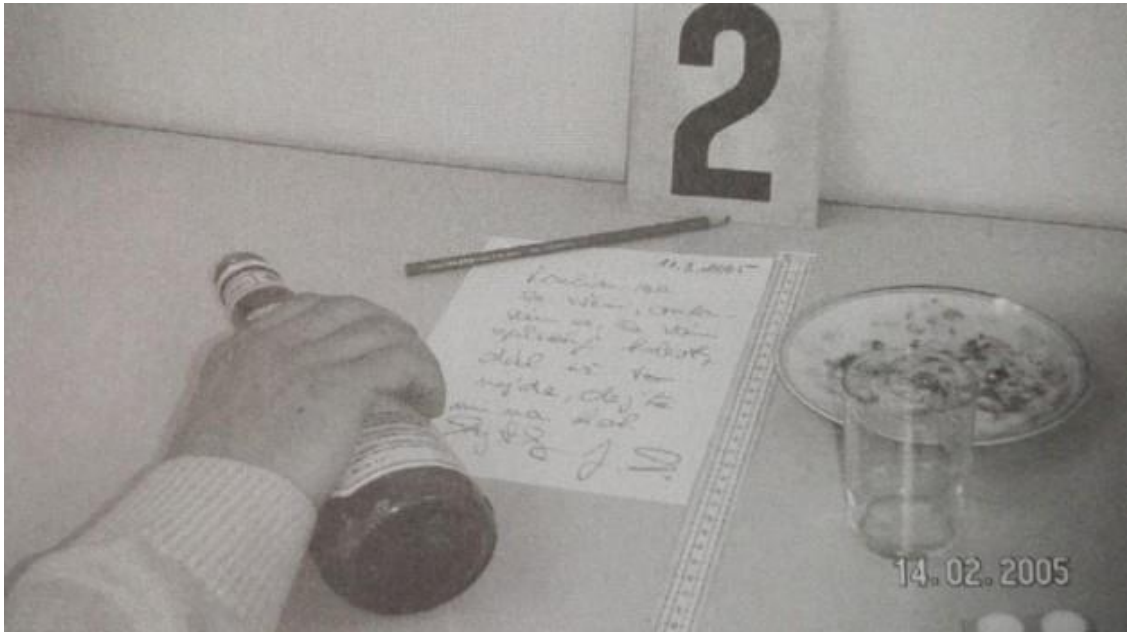
2. **Přehledná fotografie** – zachycuje celé místo činu, na rozdíl od orientační fotografie již nezachycuje širší okolí

Obrázek 9 Přehledná fotografie

Zdroj: - Konrád et al., 2014, s. 294

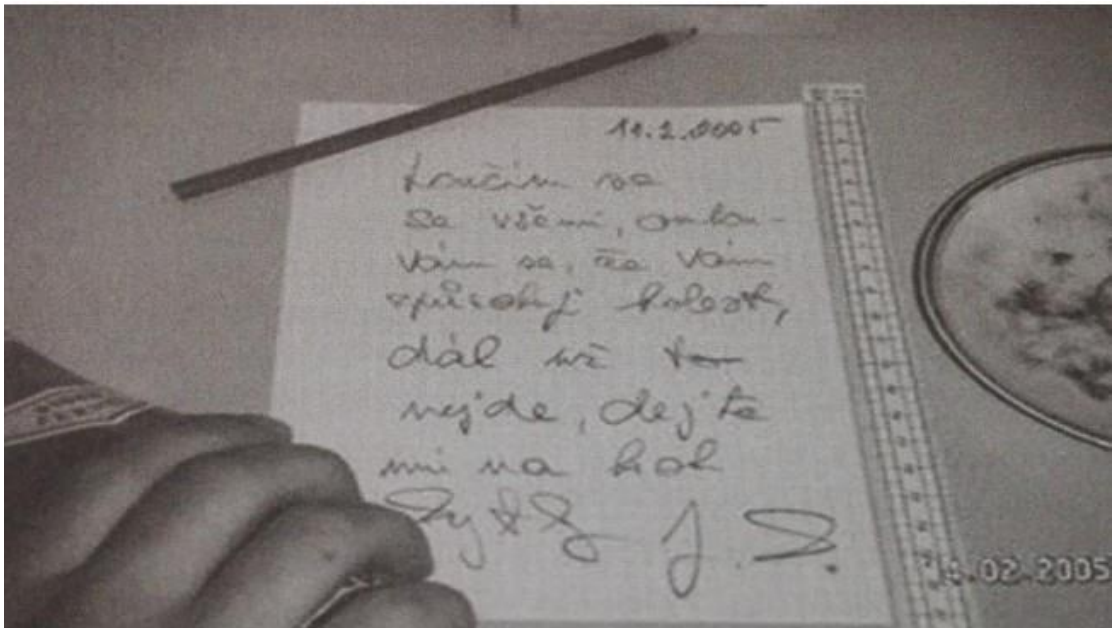
3. **Polodetailní fotografie** – zachycuje určitou, nejdůležitější část místa činu nebo některé významné objekty, zachycuje je v kontextu jejich okolí v místě činu, předmětem těchto fotografií mohou být například stopy

Obrázek 10 Polodetailní fotografie

Zdroj: - Konrád et al., 2014, s. 294

4. **Detailní fotografie** – zachycuje určité předměty, stopy a další drobnosti zcela samostatně, její podstatou je zachytit je s veškerými detaily

Obrázek 11 Detailní fotografie

Zdroj: - Konrád et al., 2014, s. 295

6 VÝSLEDKY

Následující část je zaměřena samotný výzkum autora bakalářské práce. Ten je složen ze dvou částí, přičemž první část je tvořena dvěma rozhovory s příslušníky Policie ČR, kteří zodpovídali otázky dle vlastních zkušeností a názorů a přispěli tak k vyhodnocení, jakým způsobem je možné zefektivnit ohledání místa činu. Druhá část je tvořena dotazníkem, který byl nakonec pro velký zájem zodpovězen 100 respondenty, kteří rovněž svými názory přispěli k posouzení, jakým způsobem lze ohledání místa činu zefektivnit.

V této části budou nejprve uvedeny rozhovory s příslušníky PČR a následně budou interpretovány výsledky z dotazníkového šetření. Významný přínos představuje právě dotazníkové šetření, protože vzorek respondentů je dvakrát vyšší, než bylo původním záměrem a zároveň odpovědi vychází z praktických znalostí a dovedností. Tím jsou ve výsledcích zahrnuty zkušenosti z praxe obohacené o reálný pohled těch, kteří jsou při ohledání místa činu nejvíce zainteresováni.

Rozhovor č. 1

1) Pod jaký útvar PČR jste pracovně zařazen?

„Jsem zařazen na základním útvaru policie, konkrétněji na obvodním oddělení, přesně však nechci uvádět.“

2) Kolik let máte ve služebním poměru odslouženo? Působíte po celou dobu na Vašem současném útvaru?

„Ve služebním poměru jsem v současné době něco málo přes 6 let, v listopadu tohoto roku budu mít dokončený sedmý rok, a to včetně základní odborné přípravy. Ve výkonu služby jsem po odečtení cca roku ZOP 5 let. Ano po celou dobu působím na stejném útvaru, na toto oddělení jsem byl zařazen již při samotném nástupu k policii.“

3) Provádíte na Vašem útvaru Policie České republiky ohledání místa činu?

„Ano, samozřejmě. Kolikrát ohledáváme místo činu i několikrát za 12 ti nebo 24 hodinovou směnu.“

4) V rámci jakého druhu trestné činnosti provádíte na Vaší součásti tento procesní úkon nejčastěji?

„V případě našeho oddělení je to rozhodně v rámci majetkové trestné činnosti. Nejčastěji při vloupání do různých objektů. Může se jednat o obydlené i neobydlené rodinné domy, kůlny, zahradní domky, sklepní prostory panelových domů apod. Často také dochází k vloupání do zaparkovaných vozidel, a to jak do osobních, tak do dodávek.“

5) Jak často se v praxi s tímto procesním úkonem setkáváte?

„Na tuto otázku není přesná odpověď, jak jsem již říkal, někdy ohledáváme místo činu i několikrát za směnu, může to být třeba 2x – 3x. Někdy zase naopak ani jednou. Není to tedy pravidelná záležitost, ale kdybych měl uvést dlouhodobější průměr, tak asi 1x za směnu.“

6) Jakým způsobem jste k provádění tohoto úkonu připraven? Myšleno z hlediska nabytých vědomostí a technického vybavení.

„Základní povědomí o tomto úkonu jsem získal během ZOP. Dle mého názoru je to však jen takový náhled do toho, co všechno tahle činnost obnáší. V rámci ZOP získáte nějaké teoretické znalosti, které se ale v některých případech mohou s reálnou praxí celkem lišit. Nejvíce zkušeností jsem získal po nastoupení do výkonu služby od starších a zkušenějších kolegů. Praxí jsem získal potřebné zkušenosti a znalosti, které Vám ZOP nedá. Podle mého názoru je to jako se vším, že praxí se člověk naučí nejvíce.“

7) Byla pro Vás větším přínosem zkušeností Základní odborná příprava (ZOP) nebo později průběžné nabývání zkušeností samotnou praxí?

„Jak jsem již uvedl v předchozí otázce, dle mého názoru rozhodně samotnou praxí.“

8) Popište, jak probíhá práce na místě činu hlídky, vyslané na oznámení o vloupání do nějakého objektu.

„Operační nás jako hlídku vyšle na dané oznámení. Nejprve se spojíme s oznamovatelem, kterého si prvotně vytěžíme, získáme nějaké informace. Poté narušený objekt co nejšetrněji zkontrolujeme, například aby se zde nenacházel pachatel. Zjistíme, jakým způsobem k vloupání mohlo dojít a poté dáme telefonicky operačnímu prvotní zprávu z místa. Vyžádáme si na místo činu také kriminalistického technika, se kterým následně ohledání místa činu provádíme. Správně by měl ohledání řídit velitel hlídky a technik na místě pracovat dle pokynů velitele, ale v praxi je to spíš kolektivní práce.“

Všechno společně prokonzultujeme a domluvíme se na postupu. Přeci jen technik je v tom asi trochu znalejší.“

9) Čeho je třeba ohledáním místa činu docílit?

„Ohledáním chceme docílit toho, aby se skutek dal později objasnit a nebyl odložen pro neznámého pachatele. K tomu je třeba místo činu důkladně ohledat, zajistit stopy, které povedou k pachateli.“

10) Jakým způsobem je místo činu zadokumentováno? Kdo tuto dokumentaci zpracovává?

„Místo činu se dokumentuje hned několika způsoby. Kriminalistický technik přijede na místo s fotoaparátem a musí vše dokonale nafotit. Zároveň zajišťuje různé stopy, kterými mohou být třeba latentní stěry, daktyloskopické otisky z věcí, se kterými pachatel manipuloval. K tomu mají technici různé prostředky. Vše musí být zachycené i ve fotoaparátu, technik pak z těchto fotografií vytvoří fotodokumentaci s popisky fotografií. Dále je třeba sepsat protokol o ohledání místa činu a vyhotovit náčrtek, na tomto zase pracuje hlídka, která celý skutek eviduje.“

11) Kdo později v rámci trestního řízení zajištěné stopy vyhodnocuje?

„Zajištěné stopy z místa odváží daná hlídka a stopy ukládá do skladu na útvaru. Později jsou zpracovatelem spisu odesílány odborníkům z různých oborů na OKTE, kteří stopy vyhodnocují. Zjišťují, zda jsou upotřebitelné nebo ne a také jestli nenesou nějakou shodu s konkrétní osobou.“

12) S jakými negativními okolnostmi, které by Vám stěžovaly objasňování zjištěné trestné činnosti se ve Vaší praxi setkáváte?

„Těch okolností může být hned několik. Často dochází k tomu, že oznamovatel nějakým způsobem z důvodu neznalosti nerad znehodnotí stopy na místě činu. Místo toho, aby jen

zavolali na linku 158 a vyčkali na příjezd hlídky, tak zavolají, poté si místo prohlíží a se vším hýbou. Dále se setkáváme s tím, že pachatelé po sobě místo činu „uklízí“ třeba různými chemikáliemi. Největším nepřítelem je ale pro nás čas, kdy je trestný čin nahlášen. Jakákoli časová prodleva od spáchání činu až po ohledání místa je pro nás významným faktorem, který ovlivňuje výkon naší práce. Tohle je však faktor, který nemůžeme ovlivnit my jako policisté a kolikrát ani občané, protože se třeba neovšimnou, že k nějakému trestnému činu došlo.“

13) Myslíte si, že se nějakým způsobem nechá v praxi četnost těchto negativních vlivů zmírnit? Pokud ano, jakým způsobem?

„Co se týče oznamovatelů, tak mě napadá například je ze strany operačních důsledněji poučovat při příjmu oznámení o chování na místě. Možná by se dala také vytvořit nějaká krátká informativní videa a umístit je na sociální sítě, kde by části veřejnosti mohla rozšířit povědomí.“

Rozhovor č. 2

1) Pod jaký útvar PČR jste pracovně zařazen?

„Momentálně sloužím na obvodním oddělení, které spadá pod územní odbor Kladno, dříve jsem sloužil na oddělení hlídkové služby.“

2) Kolik let máte ve služebním poměru odslouženo? Působíte po celou dobu na Vašem současném útvaru?

„V září letošního roku budu ve služebním poměru 12 let. Na stávajícím útvaru sloužím osmým rokem. Předchozí roky jsem odsloužil právě na oddělení hlídkové služby.“

3) Provádíte na Vašem útvaru Policie České republiky ohledání místa činu?

„Ohledání místa činu je pro nás vcelku rutinní záležitost, která je jednou z prvotních a neodkladných úkonů. V závislosti na napáchané trestné činnosti jej provádíme i vícekrát během 24 hodinové směny. Někdy se také povede, že několik dní po sobě není potřeba ohledávat vůbec nic.“

4) V rámci jakého druhu trestné činnosti provádíte na Vaší součásti tento procesní úkon nejčastěji?

„Provádíme jej u různých druhů trestné činnosti, ale nejčastěji bych řekl, že asi v případech té majetkové. Právě ta je zastoupena asi v největším rozsahu, zejména se jedná o vloupání do vozidel a objektů.“

5) Jak často se v praxi s tímto procesním úkonem setkáváte?

„Těžko říct, někdy se povede směna, při které ohledáváme místo činu i třeba 3x nebo 4x. Také se nám ale povedlo, že jsme já ani kolegové nemuseli nic ohledávat i třeba 14 dní. Abych to nějak víc konkretizoval, tak bych řekl, že 1x za 2-3 dny.“

- 6) Jakým způsobem jste k provádění tohoto úkonu připraven? Myšleno z hlediska nabytých vědomostí a technického vybavení.

„Myslím si, že nejen v mém případě, ale také v případě kolegů má největší podíl na zkušenostech praxe. Nově nastupující kolegové získají nějaké znalosti v rámci základní odborné přípravy, ale ty bych řekl, že nebudou v dostatečném množství. Předáváním informací od starších kolegů a pak samotným prováděním ohledání se naučíte nejvíce. Já jsem prošel pouze základní odbornou přípravou a poté se později učil až sledováním zblhlých kolegů při samotné akci.“

- 7) Byla pro Vás větším přínosem zkušeností Základní odborná příprava (ZOP) nebo později průběžné nabývání zkušeností samotnou praxí?

„Podle mého názoru je stěžejní a přínosnější praxe. Základní odborná příprava vám poskytne minimální teoretický základ, ale opravdové pochopení pak přijde až s praxí samotnou.“

- 8) Popište, jak probíhá práce na místě činu hlídky, vyslané na oznámení o vloupání do nějakého objektu.

„Přijedeme na nějaké místo, které oznamovatel uvede v oznámení, kontaktujeme jej a snažíme se získat základní prvotní informace. Poté prohlédneme narušený objekt, jestli se v něm ještě někdo nenachází. Po této kontrole zjistíme další potřebné informace, které předáme operačnímu středisku. Zpravidla se jedná o způsob spáchání, informace ke škodě odcizením a poškozením, další skutečnosti a přivoláme si na místo kriminalistického technika z důvodu dokumentace místa činu. Na místě činu počkáme na jeho příjezd a poté s ním místo ohledáváme.“

- 9) Čeho je třeba ohledáním místa činu docílit?

„Samozřejmě co nejdůkladněji celé místo zadokumentovat, nalézt a zajistit stopy, díky kterým se skutek podaří objasnit.“

10) Jakým způsobem je místo činu zadokumentováno? Kdo tuto dokumentaci zpracovává?

„Dokumentace místa činu má několik náležitostí. První z nich je protokol o ohledání místa činu, což je takový formulář, do kterého se popisuje vizuální vněm policisty. Je tam uvedeno celkové rozložení místa, různých předmětů a dalších skutečností. Je to takový slovní doprovod pro fotografickou dokumentaci, kterou zpracovává kriminalistický technik. V této je zas celé místo důkladně nafoceno, jedná se o další součást dokumentace. Dále se také nakreslí náčrtek, ze kterého je pak patrný půdorys. Kromě fotografií zbytek celé dokumentace zpracovává hlídka.“

11) Kdo později v rámci trestního řízení zajištěné stopy vyhodnocuje?

„Poté, co se stopy zajistí, dokončí se práce na místě, stopy převezme hlídka, která bude celou věc evidovat. Spisu je později přidělen zpracovatel, jehož jedním z úkolů je odeslat stopy ke zkoumání na odborné pracoviště OKTE. Tam jsou stopy prozkoumány a je k nim zpracováno odborné vyjádření, ve kterém je uveden výsledek zkoumání.“

12) S jakými negativními okolnostmi, které by Vám stěžovaly objasňování zjištěné trestné činnosti se ve Vaší praxi setkáváte?

„Vždy záleží na konkrétním případě, těch vlivů může být mnoho. Pokud se místo činu nachází venku, může negativně působit počasí, například vítr a déšť. Někdy se zase setkáme s tím, že nevědomky znehodnotí místo činu oznamovatel svou zvědavostí. Dochází také k tomu, že se snaží pachatel místo činu nějakým způsobem po sobě zamaskovat. Kolikrát může také svou negativní roli hrát čas, po jaké době je skutek zjištěn. Chyba se samozřejmě může stát i na naší straně, například špatným nafocením místa činu, takže fotodokumentace se nedá využít k prokázání trestného činu. Snažíme se odvádět naši práci precizně, ale ne vždy je možné uhlídat všechny a všechno. Těch negativních vlivů je víc, tak uvádím alespoň ty časté. To víte, lidská bytost není neomylná. (smích)“

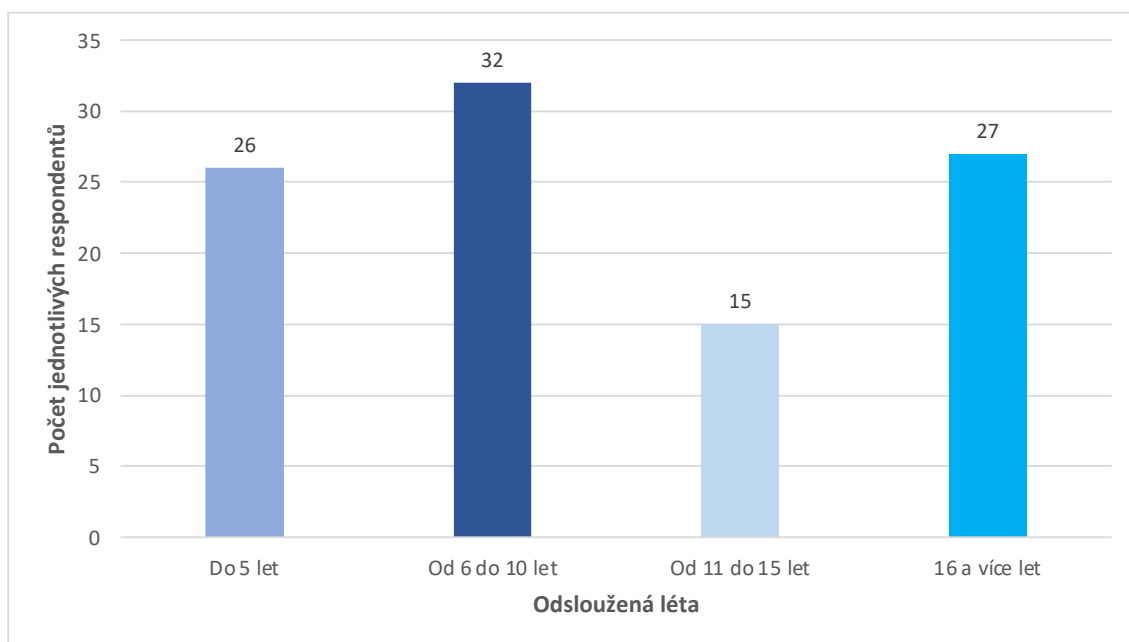
13) Myslíte si, že se nějakým způsobem nechá v praxi četnost těchto negativních vlivů zmírnit? Pokud ano, jakým způsobem?

„S většinou těchto vlivů se asi nedá moc dělat, třeba počasí neporučíte. Ale co mě napadá, tak v rámci nějakých preventivních programů třeba rozšířit povědomí mezi lidmi a také jim přiblížit celkovou realitu, která je v porovnání od televizních kriminálek zcela odlišná.“

Dotazníkové šetření

Jak je již uvedeno v samotném úvodu výzkumné části, tak dotazník zodpověděno 100 respondentů, přičemž dotazník byl vytvořen prostřednictvím webové stránky <https://www.surveio.com/cs/> a následně byl uveřejněn v uzavřené facebookové skupině, kde jsou pouze příslušníci Policie ČR.

1) Kolik let máte u Policie ČR odslouženo?

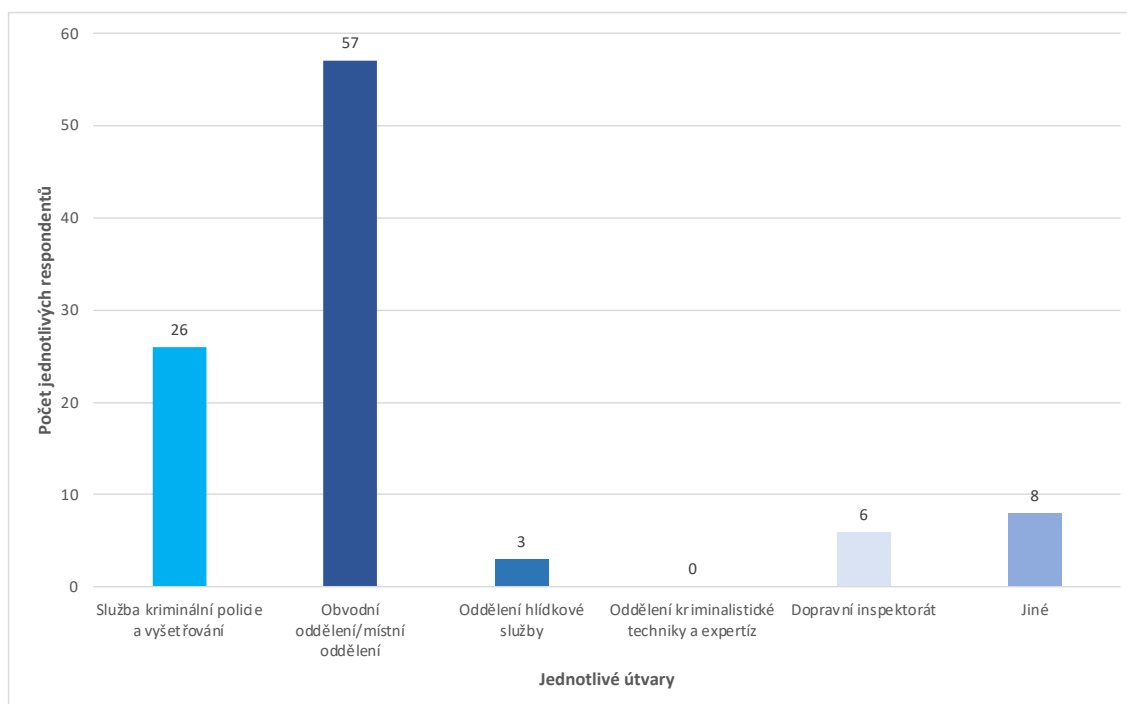

Obrázek 12 Odsloužená léta u Policie ČR

Zdroj: vlastní šetření

Na grafu č. 1 lze vidět, že největší podíl respondentů má praxi u policie ČR v rozmezí od šesti do deseti let. Velmi podobné zastoupení pak představují i respondenti s praxí do pěti let, ale zároveň i profesně zkušení policisté, kteří mají minimálně 16 odsloužených let. Složení respondentů tak zahrnuje jak profesní „začátečníky“ až po velmi profesně zkušené policisty, což je velmi vhodné pro další výsledky dotazníkového šetření. Jsou tak zahrnuty postřehy nových policistů a zároveň zkušenosti profesionálů.

2) Pod jakým útvarem PČR sloužíte?

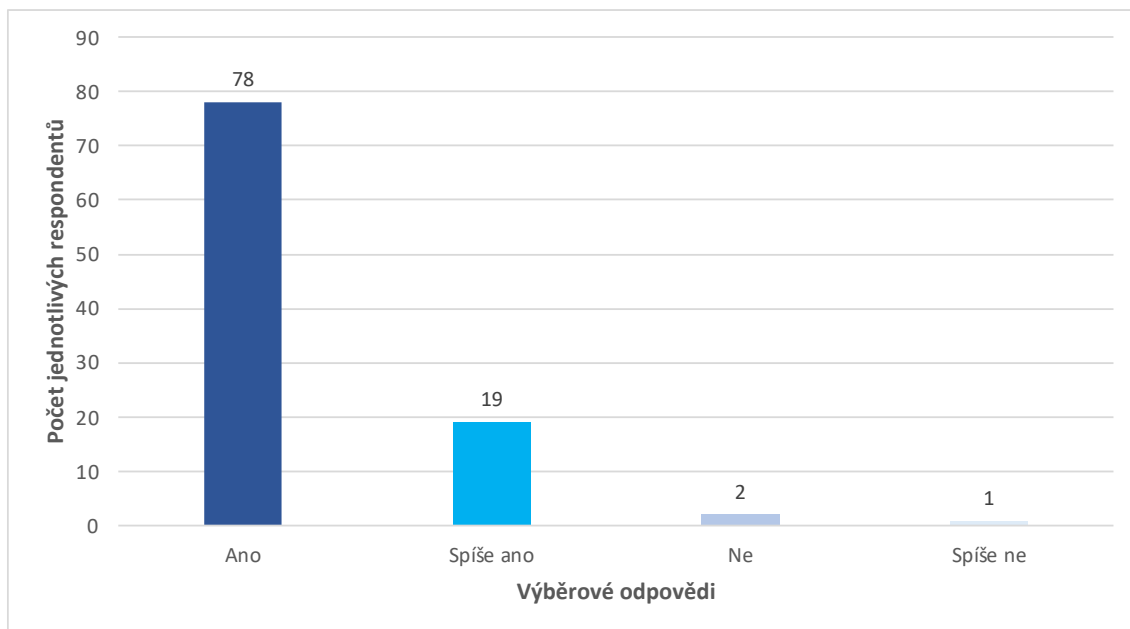

Obrázek 13 Zařazení do příslušného útvaru

Zdroj: vlastní šetření

Z grafu č. 2 lze vidět, že největší zastoupení respondentů je z útvaru obvodního či místního oddělení. Vzhledem k tomu, že byl dotazník rozeslán do facebookové skupiny, tak je možná výsledek ovlivněn tím, že členové jsou především z uvedených útvarů. Není to však jediné možné zkreslení. Výsledek může být takový jaký je, protože například ochota zodpovídat dotazník je vyšší u policistů z útvaru obvodního či místního oddělení než například u policistů z oddělení kriminalistické techniky a expertíz. Zajímavostí je, že možnost „jiná“ zahrnovala i kolonku na případné doplnění jiného útvaru, než které byly uvedeny a nikdo z dotazovaných respondentů nevyužil tohoto doplnění. Tato otázka tedy sloužila především ke zjištění zařazení respondentů, aby autor mohl sledovat kolik z dotazovaných lidí má možnost se setkat s ohledáním místa činu.

3) Jste nějakým způsobem obeznámen s problematikou ohledání místa činu?

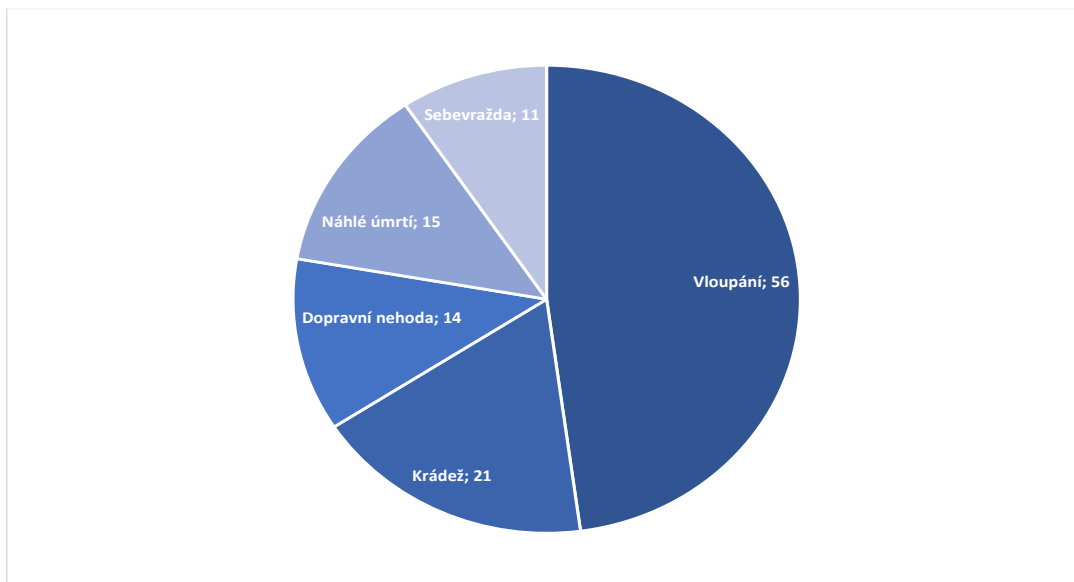

Obrázek 14 Obeznamení s problematikou ohledání místa činu

Zdroj: vlastní šetření

Z grafu č. 3 je zřejmé, že většina respondentů je obeznámena s problematikou místa činu. V rámci dotazníku bylo vloženo doplňující vysvětlení, že je tím myšleno, zda respondenti vědí, jak při daném úkonu postupovat, co vše je potřeba zajistit a jaký má být výstup z ohledání místa činu (zaevidování do dokumentace). Poté co byla otázka takto upřesněna, tak 78 respondentů odpovědělo, že seznámeni s problematikou ohledání místa činu a 19 respondentů uvedlo, že spíše ano. Pouze dva respondenti uvedli, že s problematikou nejsou vůbec obeznámeni a jeden uvedl, že spíše není obeznámen. Díky této otázce chtěl autor zjistit, zda odpovídali lidé, kteří jsou relevantní k danému tématu. Odpovědi respondentů tak autora ujistily, že skutečně odpovídali patřiční respondenti a výzkum tak bude vypovídající k tématu ohledání místa činu.

4) Uveďte případ ohledání místa činu, s kterým se setkáváte nejčastěji.

Obrázek 15 Nejčastější případy trestných činů, kde je potřeba ohledání místa činu

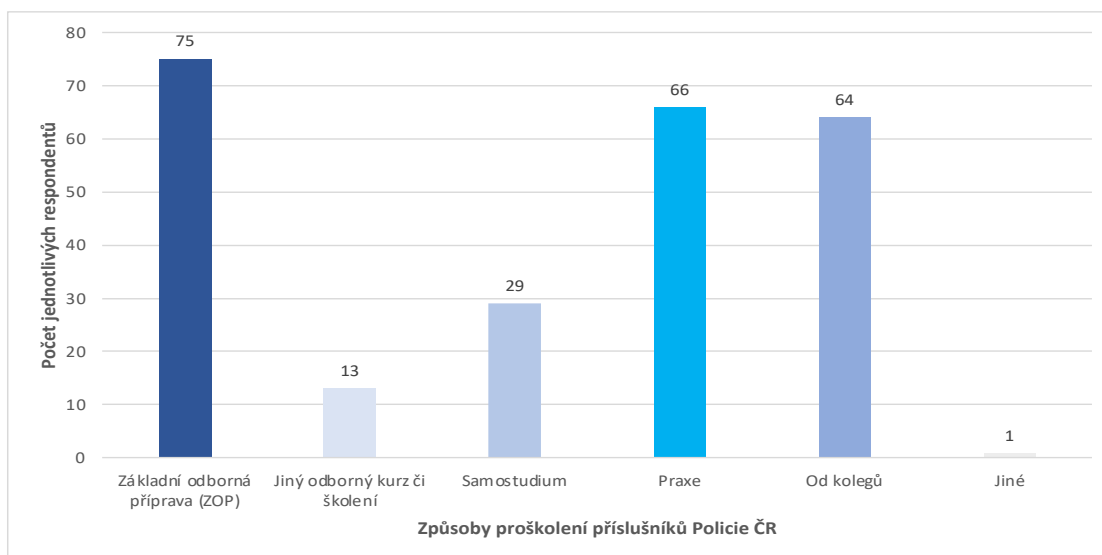
Zdroj: vlastní šetření

Tuto otázku autor zvolil z toho důvodu, aby bylo možné vyvodit nejčastější případ trestného činu a následně tak vyvodit efektivnější řešení pro konkrétní případy. Dotazníkové šetření přineslo výsledky, že nejčastějším trestným činem jsou vloupání, což byla odpověď zmíněna 56x. U této otázky neměli respondenti možnost výběru odpovědí a odpovídali tak dle vlastních zkušeností. To je příčina toho, že součet jednotlivých odpovědí nevyjde dohromady 100, protože někteří respondenti uváděli více odpovědí. Graf č. 4 uvádí nejvíce zastoupené odpovědi dotazovaných osob, přičemž se ojediněle vyskytovaly i některé odpovědi pouze jednou. Mezi takové odpovědi patřilo například porušování domovní svobody nebo třeba poškození cizí věci.

U všech uvedených případů autor dospěl k názoru, že nejdůležitější je informovat oznamovatele, aby žádným způsobem nezasahoval na místě činu

a vše tak zůstalo v co nejvíc původním stavu, aby bylo možné důkladně provést ohledání místa činu bez vnějších zásahů dalších osob.

5) Jakým způsobem jste byl proškolen o zásadách a postupu při tomto úkonu?

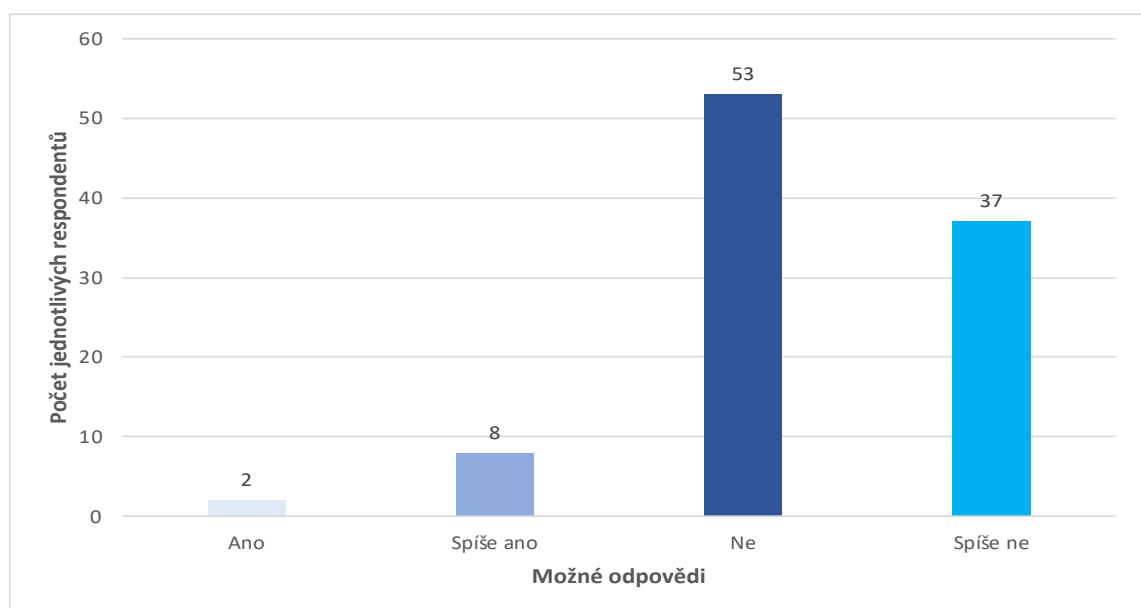
Obrázek 16 Způsob proškolení o zásadách při ohledání místa činu

Zdroj: vlastní šetření

U této otázky autor zvolil možnost vybrat více odpovědí. Z grafu č. 5 je patrné, že většina respondentů si prošla ZOP. Zásadní roli hned poté však zaujímá právě samotná zkušenost z praxe a učení se od zkušenějších kolegů. Tento výsledek je vlastně potvrzen i v samotném rozhovoru, kdy oba dotazovaní se shodli, že zásadním přínosem pro ně byla praxe. Respondent z druhého rozhovoru sám uvedl, že základní odborná příprava je pouze obecným teoretickým základem, ale to, co ho opravdu naučilo všemu, tak byla praxe. V této otázce se tedy potvrdil význam praxe, ale k tomu i přínos lidského faktoru v podobě pomoci od profesně starších kolegů.

Nelze opomenout však i význam samostudia, který uvedlo 29 respondentů. Z toho lze vyvodit, že samotní příslušníci policie se chtějí zdokonalovat ve znalostech a věnují se tak sebevzdělávání ve svém volném čase. Třináct respondentů pak uvedlo i přínos jiných odborných kurzů či školení.

- 6) Dbá se v rámci vašeho útvaru na pravidelné hromadné prohlubování znalostí příslušníků v dané problematice či nikoliv? Pravidelným prohlubováním je myšleno alespoň jednou za 6 měsíců.

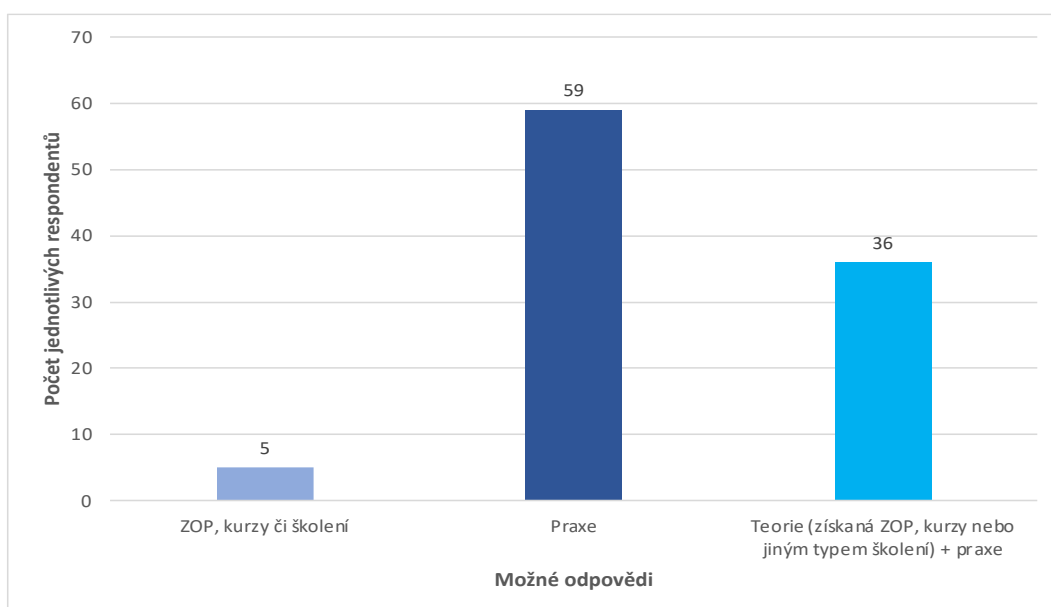
Obrázek 17 Pravidelné prohlubování znalostí příslušníků PČR

Zdroj: vlastní šetření

Tato otázka sloužila především k tomu, aby autor zjistil, zda není zanedbáváno pravidelné školení, které by mohlo přispět k vyšší efektivitě příslušníků policie. Z grafu č. 6 je možné vidět, že pravidelné prohlubování znalostí je právě možnou zanedbanou oblastí, která snižuje efektivitu policistů. Většina respondentů uvedla, že není pravidelně školená, tedy alespoň jednou za 6 měsíců. Autor tedy došel k závěru, že by nejspíš bylo vhodné provádět pravidelná školení, které by umožnila policistům pravidelně

si připomínat postupy, aby nedocházelo k podcenění situace ze strany policie. Příkladem takového školení by mohly být například modelové situace, což mají pravidelně například nemocnice, které zkoušejí různé krizové situace. Pokud by se stala například hromadná nehoda, tak aby nemocniční personál byl schopný se postarat o všechny přijaté pacienty.

7) Jakým způsobem dle Vašeho názoru policisté získají více zkušeností s ohledání místa činu? Tím je myšleno, zda konkrétně pro Vás byla přínosnější praxe v oboru nebo teoretické znalosti, případně je za Vás nejlepší kombinace obojího.

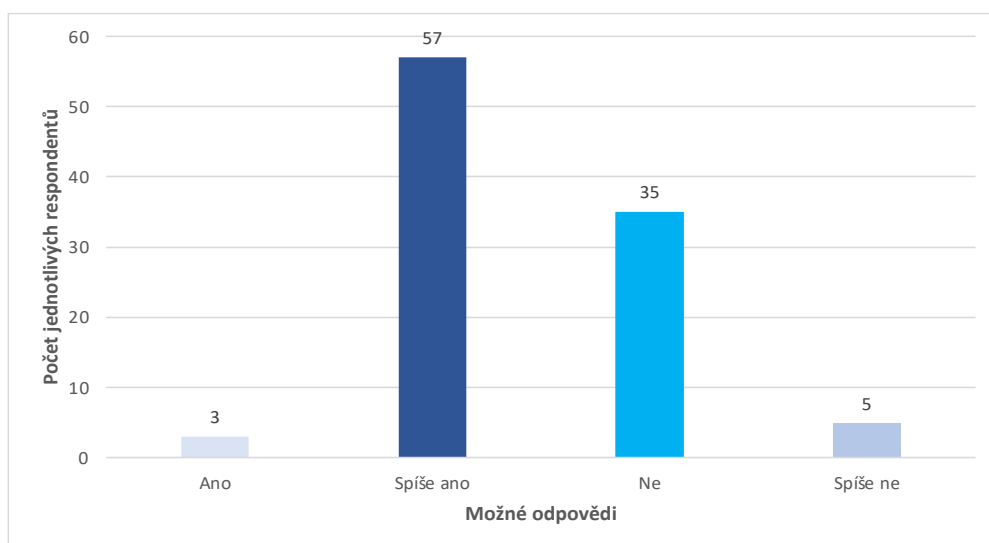
Obrázek 18 Přínos teorie vs. praxe při ohledání místa činu

Zdroj: vlastní šetření

Tato otázka byla zahrnuta do dotazníkového šetření, aby prokázala, jakým způsobem se policisté více naučili. Zda rozhodující byla praxe, teorie nebo propojení teorie s praxí. Z grafu č. 7 je možné pozorovat, že valná většina respondentů spatřila přínos především v praxi, ale neopomenutelná část spatřuje přínos v kombinaci teorie s praxí. Prostřednictvím této otázky autor došel

k výsledku, že samotná teorie pro policisty není tolik přínosná, jako praxe nebo praxe v kombinaci s teorií. Řešením, které by zefektivnilo práci policistů, je možná propojení praxe již při studiu teoretického základu. Například student VŠ, který by se chtěl následně uplatnit u PČR, tak by mu škola (po dohodě s vedoucím útvaru) mohla umožnit praktickou ukázkou teoretického základu ze školy.

8) Jsou dle Vás zkušenosti policistů v této problematice dostatečné?

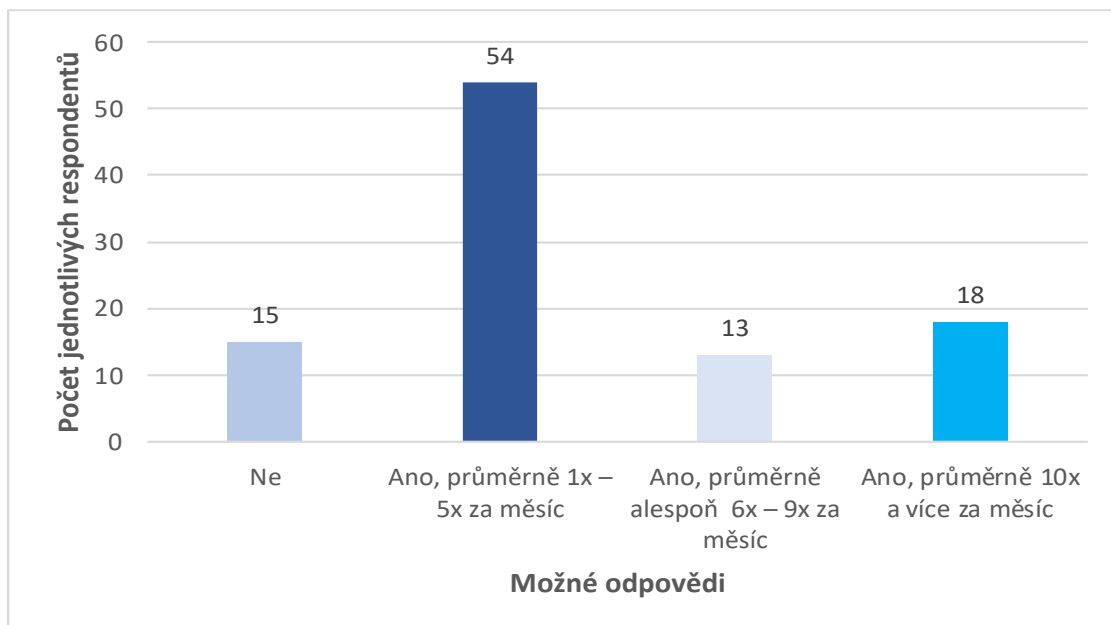
Obrázek 19 Dostatečnost zkušeností s ohledáním místa činu

Zdroj: vlastní šetření

Z grafu č. 9 je patrné, že většina respondentů si myslí, že jejich zkušenosti jsou dostatečné. U této otázky autor uvedl poznámku, že otázka je myšlena tak, že provedou ohledání místa činu podle správných postupů bez jakéhokoli selhání. Respondenti většinou odpověděli, že spíše ano, což může být ovlivněno doplňujícím vysvětlením. Tím, že otázka byla doplněna slovním spojením „bez jakéhokoli selhání“, tak je možné, že to respondenty odradilo od jasné odpovědi „Ano“. K lidskému pochybení totiž může dojít kdykoli, přestože je policista zkušený a svou práci vždy odvádí perfektně. Lidský faktor

je ovlivňován emocemi, a tedy i skutečnostmi, které se danému jedinci dějí v osobním životě, proto jednoduše může dojít pochybení, které nelze nijak eliminovat. Překvapující je však četnost odpovědi „Ne“, protože v otázce č. 3 většina respondentů uvedla, že byli dostatečně seznámeni s problematikou ohledání místa činu, ale v této otázce již podhodnocují své zkušenosti. Tato odpověď může být také ovlivněna dovětkem otázky, ale pokud by respondent pochyboval silně, tak by zodpověděl „spíše ne“ než pouze „ne“.

9) Provádíte ohledání místa činu v rámci výkonu služby? Pokud ano, jak často?

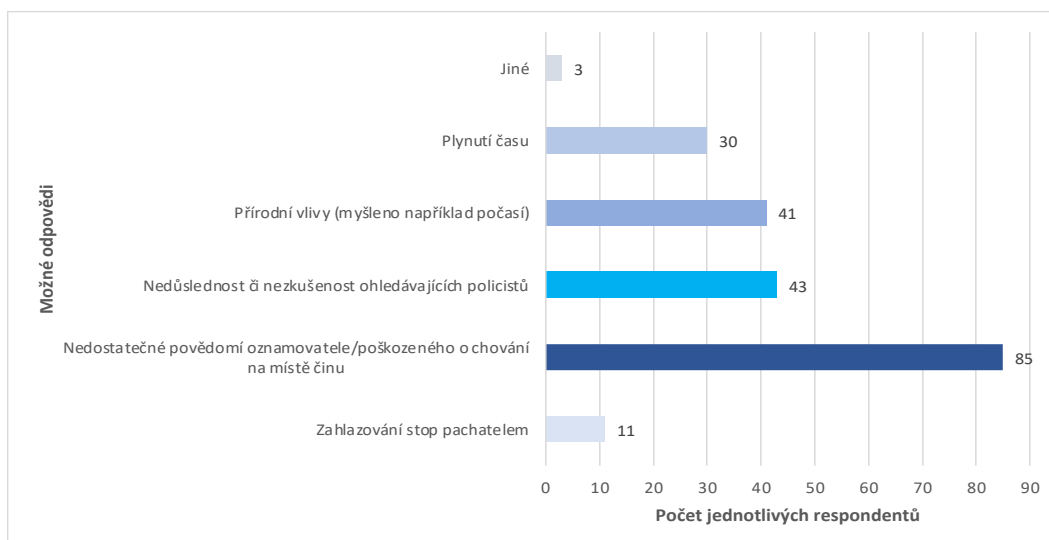
Obrázek 20 Četnost ohledání místa činu

Zdroj: vlastní šetření

Tato otázka byla autorem zvolena, aby bylo prokázáno, že se jedná o významnou aktivitu příslušníků Policie ČR, kterou nelze opomínat ani zanedbávat. Autor sám má z praxe zkušenost, že se jedná o téměř denní rutinu, což potvrzují i oba respondenti rozhovoru a nyní i graf č. 9 prokazuje, že se jedná o pravidelnou aktivitu. Nejvíce dotazovaných odpovědělo, že se jedná o aktivitu

prováděnou v průměru jednou až pětkrát měsíčně. Druhá nejvyšší četnost je poté u odpovědi desetkrát a více za měsíc, což uvedlo 18 respondentů. Pouhých 15 dotazovaných uvedlo, že součástí jejich práce vůbec není ohledání místa činu, což vlastně odpovídá odpovědím ve druhé otázce. Ne každý útvar má ve své náplni práce ohledávat místa činu, ale každý útvar touto aktivitou pověřený ohledává místo činu pravidelně.

10) Jaké negativní skutečnosti, které mají vliv na požadovaný výsledek ohledání místa činu se v praxi vyskytují nejčastěji?

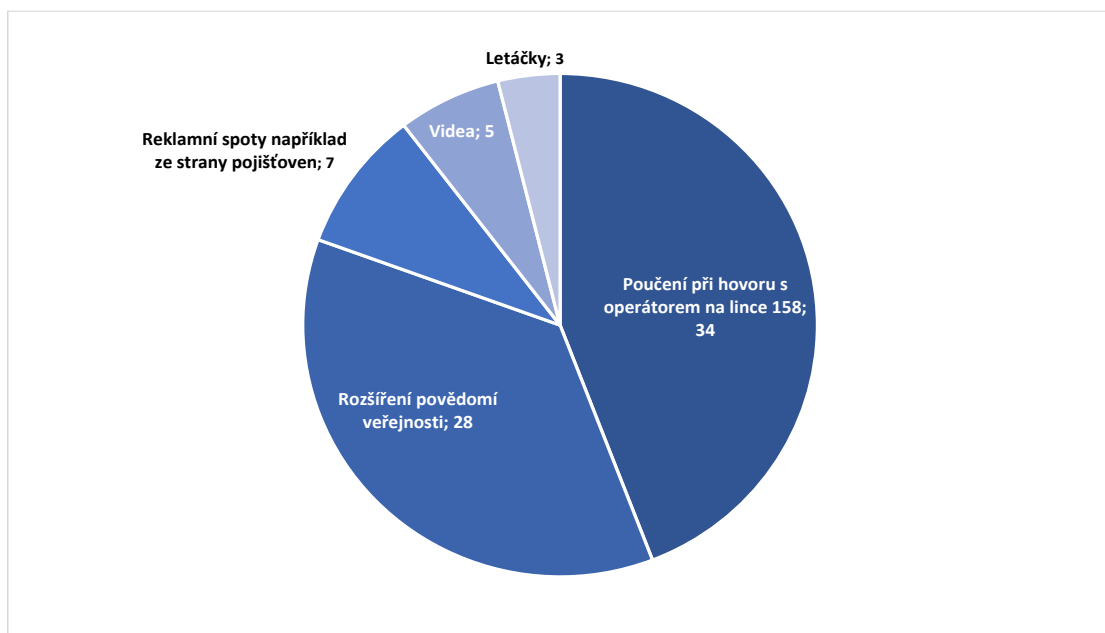
Obrázek 21 Negativní vlivy ovlivňující ohledání místa činu

Zdroj: vlastní šetření

Autor se rozhodl využít tuto otázku do dotazníkového šetření, protože z vlastní zkušenosti ví, že v praxi se vyskytují negativní okolnosti a některé z nich nelze ovlivnit. Otázka tedy byla zaměřena na zjištění, jaké negativní vlivy mají nejčastější dopad na ohledání místa činu. Graf č. 10 ukazuje jako nejčastější odpověď negativního vlivu nízké povědomí oznamovatele, což je právě jedna

z věcí, která do budoucna lze zlepšit. Je možné rozšířit informovanost veřejnosti, jak se v takových situacích chovat, aby nebylo místo činu poškozeno jejich zásahem. Obecně tento vliv lze eliminovat tím, že lidé budou více informovaní prostřednictvím videí nebo obrázků, jak by měl oznamovatel/poškozený postupovat. Dalším nejčtenější odpověď byla nedůslednost či nezkušenost ohledávajícího policisty, což lze opět zdokonalit za pomoci pravidelných školení, jak je uvedeno v otázce č. 6. Dále jsou uvedeny odpovědi jako plynutí času, počasí nebo zahlazování stop pachatelem, což jsou negativní vlivy, které policie nemůže nikterak ovlivnit.

- 11) Navrhněte jedno řešení, kterým by se negativní vliv způsobený nedostatečným povědomím oznamovatele dal zmírnit případně zcela eliminovat?

Obrázek 22 Zmírnění či úplná eliminace negativních vlivů ovlivňujících ohledání místa činu?

Zdroj: vlastní šetření

Tato otázka měla autorovi sloužit k ověření, zda se shoduje s názory dotazovaných, jakým způsobem negativní vlivy eliminovat. Většina respondentů uvedla několik způsobů, přičemž nejpočetněji se vyskytovalo poučení při hovoru s operátorem na lince, tedy ihned při oznámení trestného činu informovat oznamovatele, jak se chovat. Zbývající odpovědi opět vedou k tomu, aby se rozšířilo povědomí veřejnosti. Někteří respondenti byli již při svých odpovědích konkrétnější a uvedli tak možnosti jako reklamní spot ze strany pojišťoven. Tato odpověď souvisí s tím, že v otázce č. 4 byla nejčastější odpovědí ohledání místa činu při vloupání, což poté s poškozenými zařizuje pojišťovna. Zřejmě z tohoto důvodu byla nyní uvedena možnost reklamních spotů právě ze strany pojišťovny. Dalšími možnostmi jsou pak letáčky a videa, která mají za účel opět rozšířit povědomí veřejnosti. Videa a letáčky jsou ideálním prostředkem, protože to nezabere člověku tolik času jako dlouze psaný text a zároveň bude splněn účel o rozšíření povědomí. Zajímavostí však je, že nikdo neuvedl větší proškolení zaměstnanců, přestože to byl jeden z významných negativních vlivů, kteří respondenti uvedli v otázce č. 10.

7 DISKUZE

Následující část zahrnuje výsledky získané vlastním výzkumem autora, který byl proveden prostřednictvím dvou rozhovorů s příslušníky Policie ČR, jejichž totožnost nebude uvedena, protože o to byl autor požádán. Dále byl výzkum proveden prostřednictvím dotazníkového šetření, které je blíže rozebráno v předchozí části této práce. Současně tato část popíše, jakým způsobem autor postupoval v teoretické části a proč byla pro výzkum zvolena daná metoda.

V této části dojde ke zhodnocení výsledků za pomoci literární rešerše. Autor tak vyhodnotí, zda se získané výsledky shodují s teoretickým základem, a navíc i s dalšími výzkumy, které na dané téma byly provedeny. V samotném závěru této kapitoly budou zformulovány výsledky celého výzkumu a budou i navržena řešení odpovídající cíli práce. Cílem práce bylo za pomoci provedeného výzkumu vyvodit závěry, které by následně mohly být využitelné v praxi takovým způsobem, aby vedly ke zefektivnění trestního řízení. Vzhledem k tomu, že tématem práce je Analýza problémů prvotního ohledání místa činu, tak závěry se budou soustředit na to, jakým způsobem zefektivnit ohledání místa činu. Ohledání místa činu je totiž zásadní metodou, která „... zkoumá a podchycuje materiální situaci na místě činu, které mohou být věcnými nebo listinnými důkazy, na jejichž základě mohou být odůvodněně stanoveny okolnosti důležité pro trestní řízení.“ [NĚMEC, 2017, s. 209]

Autor se nejprve soustředil na teoretický základ, který je nutný pro pochopení samotné činnosti ohledání místa činu. Nejprve byl tedy vysvětlen pojem ohledání, konkrétně jaká je jeho podstata a účel. Následně byly uvedeny specifické zásady ohledání, kam patří například zásada o neodkladnosti ohledání. Tím je myšleno, že trestný čin musí být nahlášen co nejdříve, aby následně mohlo dojít k ohledání místa činu, v co nejkratší možné době.

Policisté tak usilují o to, aby časová prodleva mezi ohlášením TČ a ohledáním místa činu byla co nejkratší. V tomto čase totiž na místo času působí různé přírodní vlivy, jako vítr nebo počasí, které tak negativně ovlivňují práci PČR při ohledávání místa činu. (NĚMEC, 2017) Tento negativní vliv se potvrdil jako častý i při dotazníkovém šetření a shodou okolností byl uveden i jedním dotazovaným při rozhovoru.

Teoretická část navazovala popisem, jaké jsou druhy ohledání, což bylo uvedeno pro upřesnění čtenářům, aby věděli, jaké postupy policisté využívají. Pro účely výzkumné části však byla podstatné kapitola, která následovala. Jednalo se o kapitolu negativní okolnosti ohledání. Zde bylo uvedeno, že negativní okolnosti na místě činu mohou vzniknout důsledkem pohybu či manipulací s předměty ze strany oznamovatele či poškozeného v místě činu. (SVOBODA, 2016) Tato skutečnost byla potvrzena i celém výzkumu autora. Respondenti rozhovoru i dotazníkového šetření uvedli, že je to častá skutečnost, která se před ohledáním místa činu stává. V dotazníkovém šetření jeden respondent odpověděl na otázku č. 11, že občas lidé poškodí stopy nevědomky, ale uvedl i konkrétní situaci, ke které byl povolán. Jednalo se o situaci, kdy oznamovatel/poškozený přijel na víkendovou rekreaci do své chaty a zjistil, že došlo ke vloupání. Zavolał tak na linku 158, kde uvedl, že jeho chata byla vykradena a chtěl by tento trestný čin nahlásit. Policisté okamžitě přijeli na místo činu, ale pachatel předtím, než TČ oznámil, tak chatu uklidil, aby policisté při příjezdu neviděli nepořádek. Toto je ukázkovým příkladem negativní okolnosti, kterou policisté nemohou nijak ovlivnit. Přestože byl oznamovatel informován operátorem na lince 158, jak má postupovat, tak v té době již byla chata/místo činu uklizena. Tato odpověď nebyla zobrazena v grafu č. 11, protože byla jediná takto obsáhlá a velice konkrétní, že ji nešlo použít do grafického znázornění, proto je tedy uvedena alespoň zde.

Další část teoretického základu je už vlastní činnost ohledání místa činu, kde je slovně vymezeno, co se rozumí pojmem ohledání místa činu, jak je tato činnost omezena právním rámcem nebo jakým způsobem je vnímáno místo činu. Významná část je poté tvořena subjekty ohledání místa činu, kde jsou uvedeni všichni členové, kteří přispívají svou aktivitou k objasnění trestného činu. U jednotlivých subjektů je uvedeno, jakým způsobem postupují a jaká je jejich náplň práce. Poslední část teoretického základu je tvořena dokumentací, která musí být zajištěna příslušníky policie ke každému trestnému činu. Zde je uvedeno, že součástí každého ohledání místa činu je nutným výstupem protokol, který musí obsahovat požadavky, které by vyhovovaly požadavkům kriminalistiky, ale trestního řádu. (NĚMEC, 2017) Zároveň se tak jedná o doprovodný komentář k fotografické dokumentaci, která bývá součástí ohledání místa činu.

Poté co byl stanoven teoretický základ nutný pro celou práci, tak následoval vlastní výzkum. Zde již není potřeba více rozebírat zvlášť rozhovory a zvlášť dotazníkové šetření, protože otázky byly velice podobné a odpovědi se povětšinou vzájemně doplňovaly. Důvod proč autor zvolil velice podobné znění otázek je proto, aby jejich výpovědní hodnota byla srovnatelná. Autor nevěděl, zda dotazovaný při rozhovoru bude stejně otevřený, jako dotazovaní respondenti v anonymním dotazníkovém šetření. V tomto případě se tedy prokázalo, že všichni respondenti odpovídali stejně otevřeně a nebáli se podílet o své názory, postoje a zkušenosti. Autor díky svému průzkumu odhalil několik problémových oblastí, které je možné ovlivnit a tím přispět ke zefektivnění práce policistů, aby se prokázal trestný čin v trestním řízení. Jak je již několikrát zmíněno, tak zásadním problémem je všeobecná informovanost občanů, jak při daných situacích postupovat. Svou neznalostí pak způsobí nevratné škody, protože místo činu již není v původním stavu, čímž se komplikuje práce policistů, kteří se snaží vypátrat pachatele. To potvrzuje i Vichlenda, 2011 ve své

studií, kterou vypracoval v rámci investice do rozvoje do vzdělávání. V závěru kapitoly „Ohledání místa činu“ uvádí, že ohledání místa činu je významnou aktivitou, bez které se neobejde žádná kriminalistická činnost. Zároveň klade důraz na to, že *„Každá chyba při práci na místě činu má za následek vážné narušení vyšetřování a mnohdy může znamenat neobjasnění trestné činnosti.“* (VICHLENDÁ, 2011, str. 291) Ke stejnému výsledku došla svým výzkumem i Chlustinová, 2020, která měla ve svém výzkumu polostrukturovaný rozhovor s příslušníkem PČR (konkrétně s kriminalistickým technikem) a dotazovala se na chyby, kterých se lidé dopouštějí na místě činu. Dotazovaný technik odpověděl, že častý je například úklid místa činu, protože se oznamovatelé stydí za nepořádek v bytě. Tato odpověď se tedy naprosto shoduje s výpovědí respondenta dotazníkového šetření autorova výzkumu. Kriminalistický technik rovněž uvedl, že chyby na místě činu jsou páčány i nevědomky příslušníky PČR, kteří jsou na místě první. Negativní vlivy jsou pak konkrétně v chybně provedené fotodokumentaci, kontaminace stop nebo například v nedodržení metodiky zajišťování stop. Chybně provedenou fotodokumentaci uvádí i jeden z dotazovaných při rozhovoru. Bohužel v průběhu rozhovoru autora nenapadlo se dotazovat dál, zda je to způsobené nekvalitní technikou nebo zde selhává lidský faktor, například že se fotograf pohne a nezkontroluje, zda fotka není rozmazaná.

Dalším výsledkem z výzkumu je nedostatečné prohlubování znalostí příslušníků policie. Řešením by bylo pravidelné školení za pomoci modelových situací a ideálně s kombinací již během studia. Častým problémem může být i nedostatečná zkušenost, především u začínajících policistů. Proto by bylo vhodné spojit teoretické znalosti studentů VŠ, kteří mají zájem se uplatnit u policie, s praxí v rámci modelových školení. Pokud by probíhala pravidelná školení policistů, alespoň jednou za půl roku, tak by se mohli zapojit i studenti, kteří by tak měli možnost získat zkušenosti od profesionálů a zároveň by bylo

možné učit se chybami raději v modelových situacích než potom ve skutečných případech trestných činů. V této úvaze je záměrně uvedeno student VŠ, protože autor bere v úvahu, že s vysokoškolským titulem jsou pak větší možnosti působení a tato práce se nezaměřuje na konkrétní pozici či útvar. Samozřejmě by bylo možné i zapojení studentů středních škol, kteří dosáhli věku 18 let. Autor uvádí alespoň věkové omezení 18 let, protože tou dobou je již oficiálně dospělým jedincem a může se sám rozhodnout, zda by se chtěl stát policistou a nebude potřebovat svolení rodičů.

Svou bakalářskou prací autor přispěl k tomu, aby upozornil na nedostatky, které ovlivňují průběh ohledání místa činu. Dospěl tak především ke dvěma významným oblastem, na které je potřeba se zaměřit. Autor u obou problematických oblastí uvedl i možná řešení, která by následně přispěla ke zefektivnění práce PČR a tím i objasnění trestných činů. Další výzkum by bylo žádoucí rozšířit o rozhovory s vedoucími obvodních či místních oddělení z různých míst v rámci republiky. Jedná se o útvary, které byly nejpočetněji zastoupeny v dotazníkovém šetření. V rozhovoru by byl vedoucí dotazován, jakým způsobem postupuje, aby zefektivnil práce svých zaměstnanců a dalo by se také zjistit, zda nadřízený nepozoruje ještě nějaké jiné negativní vlivy. Současně by bylo možné zapojit i veřejnost a dotazovat se, jakým způsobem jsou po oznámení TČ informováni operátorem na lince, jakým způsobem se mají chovat. Takto by bylo možné provést komplexní analýzu jak z pohledu policistů, tak z pohledu oznamovatelů/poškozených a eliminovat tak chyby způsobené na obou stranách.

8 ZÁVĚR

Tato práce se soustředila především na zefektivnění práce PČR při ohledání místa činu. Cílem bylo zodpovědět vytyčené otázky v metodice, které se zaměřovaly především na ovlivňující faktory na místě činu, které znemožňují práci policistů.

Výzkumem autor došel k závěru, že se při této činnosti vyskytují negativní vlivy, které je však možné eliminovat. Výsledkem šetření došel autor k závěru, že je nutné zavést pravidelné školení policistů, aby se zdokonalovali ve svých dovednostech při ohledání místa činu, a tím se vyvarovali chyb způsobených nedostatečnými vědomostmi a zkušenostmi. Zároveň je chyba na straně oznamovatelů/poškozených, kteří nejsou dostatečně informováni o tom, jak se na místě činu chovat a svým chováním pak znehodnotí místo činu, čímž následně znemožní policistům vykonávat svou práci.

Autor nabízí řešením obou negativních vlivů, které způsobují negativní dopad na ohledání místa činu. V prvním případě, tedy nedostatečné prohlubování znalostí policistů, tak autor nabízí pravidelné školení za pomoci modelových situací. Během takovýchto školení lze prohlubovat zkušenosti policistů a zároveň umožní vidět chyby, kterých by se měli policisté vyvarovat v reálném případě. Jedná se o možnost vyzkoušet si „ohledání místa činu nanečisto“, vypozerovat chyby, upozornit na ně a zcela tyto chyby eliminovat. Druhý případ, tedy povědomí veřejnosti, by se mohl eliminovat informačním videem či plakátem, kde by bylo názorně předvedeno, jaké chování je žádoucí a nežádoucí. Nežádoucí chování by bylo vysvětleno, jakým způsobem znemožňuje práci PČR, aby veřejnost pochopila, co svým jednáním způsobuje a takovému chování se vyvarovala.

9 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

PČR – Policie České republiky

OKTE – Oddělení kriminalistické techniky a expertíz

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

10.1 Literární zdroje

1. BOUKALOVÁ, Hedvika, Ilona GILLERNOVÁ a kolektiv. Kapitoly z forenzní psychologie. In: Kapitoly z forenzní psychologie. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020, s. 1-409. ISBN 978-80-246-4461-5.
2. CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0.
3. CHMELÍK, Jan a Michaela BERVIDOVÁ. Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. Eupress. ISBN 978-80-7408-222-1.
4. CHLUSTINOVÁ, Erika. *Ohledání místa činu* [online]. Praha, 2020 [cit. 2023-05-06]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/119008/120363825.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Diplomová práce. UNIVERZITA KARLOVA, Právnická fakulta.
5. KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.
6. KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7. (**Obrázky fotodokumentace**)
7. NĚMEC, Miroslav. Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9.

8. NĚMEC, Miroslav. Kriminální taktika pro policisty. Praha: EUROUNION, 2004. ISBN 80-731-7036-1. (**Obrázek způsobu ohledání**)
9. PLANKA, Bohumil. Kriminální balistika. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-036-9. (**Obrázek nábojnic s drážkami**)
10. PORADA, Viktor a Peter POLÁK. Kriminální balistika. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-558-6. (**Obrázek otisk prstu**)
11. STRAUS, Jiří a Viktor PORADA. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-666-8.
12. STRAUS, Jiří a Viktor PORADA. Kriminální daktyloskopie. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-725-1192-0. (**Obrázek markanty**)
13. STRAUS, Jiří. Kriminální technika. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-409-1.
14. STRAUS, Jiří a Viktor PORADA. Kriminální trasologie. Praha: Katedra kriminalistiky Policejní akademie České republiky, 2004. ISBN 80-725-1160-2. (**Obrázek plantogram**)
15. SVOBODA, Ivo. *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing, 2016. Učebnice (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-259-4.
16. Trestní předpisy: redakční uzávěrka .. Ostrava: Sagit, 2010-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-556-3.
17. Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky: Úplné znění zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich ; Úplné znění zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Vydání: dvacáté. Praha: Armex Publishing, 2022. ISBN 978-80-87451-90-8.
18. VICHLENDÁ, Milan. Kriminální balistika [online]. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o., 2011 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://bit.ly/2Rfm61B>

19. Znalci a tlumočníci: všechny zákony a vyhlášky : redakční uzávěrka ..
Ostrava: Sagit, [2020]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-579-2.

10.2 Legislativní zdroje

20. ČESKO. fragment #f2677775 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) - znění od 1. 1. 2023. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010-2023 [cit. 16. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141#f2677775>
21. ČESKO. fragment #f2718032 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících - znění od 1. 7. 2017. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010-2023 [cit. 16. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1967-36#f2718032>

10.3 Internetové zdroje - zahraniční

22. DENNING, Rebekah Elaine. (2019). Basic Crime Scene Training[Documents]. <https://jstor.org/stable/community.29406027>
23. HOOVER, J. Edgar., Fingerprint [online]. 2013 [cit. 2023-03-14]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/207318/fingerprint>.
24. PETHERICK, W. A., TURVEY, B E., FERGUSON, C E, Edmond Locard. The Forensics [online]. London: Elsevier Academic Press [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <http://aboutforensics.co.uk/edmond-locard/>

10.4 Internetové zdroje - české

25. Policie České republiky – Kriminalistický ústav. Kriminalistická dokumentace: FOTOGRAFICKÁ EXPERTIZA. Policie České republiky [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z:

- <https://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-4.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>
26. Policie České republiky. Policie České republiky – Kriminalistický ústav: Kriminalistické identifikace - KRIMINALISTICKÁ BALISTIKA [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kriminalisticke-identifikace-11145.aspx?q=Y2hudW09NQ==>
27. Policie České republiky – Kriminalistický ústav. Kriminalistická dokumentace: KRIMINALISTICKÁ TOPOGRAFICKÁ DOKUMENTACE. Policie České republiky [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-4.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>
28. Policie České republiky – Kriminalistický ústav. Kriminalistická dokumentace: KRIMINALISTICKÁ VIDEOEXPERTIZA. Policie České republiky [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-4.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>
29. Policie České republiky. Policie České republiky – Kriminalistický ústav: Přírodovědné zkoumání - KRIMINALISTICKÁ BIOLOGICKÁ EXPERTIZA [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-3.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>
30. Policie České republiky. Policie České republiky – Kriminalistický ústav: Kriminalistické identifikace - KRIMINALISTICKÁ MECHANOSKOPICKÁ EXPERTIZA [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kriminalisticke-identifikace-11145.aspx?q=Y2hudW09NQ>
31. Policie České republiky. Policie České republiky – Kriminalistický ústav: Kriminalistické identifikace - KRIMINALISTICKÁ TRASOLOGICKÁ

- EXPERTIZA [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z:
<https://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-1.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>
32. Policie České republiky. Policie České republiky – KŘP Plzeňského kraje: ODBOR KRIMINALISTICKÉ TECHNIKY A EXPERTIZ [online]. [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/odbor-kriminalisticke-techniky-a-expertiz-741862.aspx>
33. ŽĎÁRSKÁ, pplk. JUDr. Lucie. Ohledání místa činu. *Policie České republiky: ZVEŘEJNĚNÉ INFORMACE 2018* [online]. 2018, 10. 9. 2018 [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/ohledani-mista-cinu.aspx>
34. ŽĎÁRSKÁ, pplk. JUDr. Lucie. Ohledání místa činu. *Policie České republiky: ZVEŘEJNĚNÉ INFORMACE 2022* [online]. 2022, 22. 7. 2022 [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zverejnene-informace-2022-ohledani-mista-cinu.aspx> 4
35. Policie České republiky. Policie České republiky - KŘP Královéhradeckého kraje: Oddělení služební kynologie [online]. [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/o-nas-clanky-oddeleni-sluzebni-kynologie.aspx>

11 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

OBRÁZEK 1 DRUHY MARKANTŮ PAPILÁRNÍCH LINIÍ.....	25
OBRÁZEK 2 DAKTYLOSKOPICKÉ OTISKY.....	26
OBRÁZEK 3 SCHÉMA VZNIKU MECHANOSKOPICKÉ STOPY	26
OBRÁZEK 4 PLANTOGRAM S VYZNAČENÝMI PARAMETRY PRO IDENTIFIKACI.....	27
OBRÁZEK 5 KONSTRUKČNÍ PRVKY PNEUMATIKY	28
OBRÁZEK 6 STOPY PO VYSTŘELENÍ Z DRÁŽKOVÉ HLAVNĚ NA POVRCHU STŘEL	29
OBRÁZEK 7 NÁKRESY NEJČASTĚJI VYUŽÍVANÝCH ZPŮSOBŮ OHLEDÁNÍ	37
OBRÁZEK 8 ORIENTAČNÍ FOTOGRAFIE	44
OBRÁZEK 9 PŘEHLEDNÁ FOTOGRAFIE	45
OBRÁZEK 10 POLODETAILNÍ FOTOGRAFIE	46
OBRÁZEK 11 DETAILNÍ FOTOGRAFIE	47
OBRÁZEK 12 ODSLOUŽENÁ LÉTA U POLICIE ČR.....	57
OBRÁZEK 13 ZAŘAZENÍ DO PŘÍSLUŠNÉHO ÚTVARU.....	58
OBRÁZEK 14 OBEZNÁMENÍ S PROBLEMATIKOU OHLEDÁNÍ MÍSTA ČINU.....	59
OBRÁZEK 15 NEJČASTĚJŠÍ PŘÍPADY TRESTNÝCH ČINŮ, KDE JE POTŘEBA OHLEDÁNÍ MÍSTA ČINU.....	60
OBRÁZEK 16 ZPŮSOB PROŠKOLENÍ O ZÁSADÁCH PŘI OHLEDÁNÍ MÍSTA ČINU	61
OBRÁZEK 17 PRAVIDELNÉ PROHLUBOVÁNÍ ZNALOSTÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ PČR	62
OBRÁZEK 18 PŘÍNOS TEORIE VS. PRAXE PŘI OHLEDÁNÍ MÍSTA ČINU	63
OBRÁZEK 19 DOSTATEČNOST ZKUŠENOSTÍ S OHLEDÁNÍM MÍSTA ČINU.....	64
OBRÁZEK 20 ČETNOST OHLEDÁNÍ MÍSTA ČINU	65
OBRÁZEK 21 NEGATIVNÍ VLIVY OVLIVŇUJÍCÍ OHLEDÁNÍ MÍSTA ČINU	66
OBRÁZEK 22 ZMÍRNĚNÍ ČI ÚPLNÁ ELIMINACE NEGATIVNÍCH VLIVŮ OVLIVŇUJÍCÍCH OHLEDÁNÍ MÍSTA ČINU?	67